49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1982 Ա. ՏՈՒՄԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 — 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1907

29 ԹԸՇԻ ԻՆԸ ՍԱՆԻ 1325 - 7 ԶԻԼԳԱՏԻ 1325

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grande Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիա Մեծ Փողոցի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانسی غریر
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۸

ԳԱՓԱՆ-ՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գալոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Դուսառներու համար	108 »	60 »
Աղտառահմանի համար	25 ֆր.	14 ֆր.

ՏԱՌՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Աստուծոյ Մատը

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ՝ ԳԱՄԻՕԼ ԼԷՄՕՆԻԻ՝)

Այս պատմուածքը կը նուիրեմ Պօպլէսի յիշատակին

I.

Գիւղերը կը քնանան խաւարներուն խորը, դեկտեմբերի գիշերուան մը զարհուրելի խաւարներուն խորը և ոչինչ կը շարժի այլ եւս գեղջուկին տունին մէջ. ո՛չ իր կինը՝ որ ծանրօրէն կը խորշայ իր քովիկը, ո՛չ օրօրոցները՝ ուրկից յամբ շունչեր կը բարձրանան, ո՛չ շունը՝ կծկուած իր բինին մէջ, ո՛չ եզները՝ ուժասպառ՝ գոմին թմբրութեան մէջ։

Եւ յանկարծ Զայն մը կը պոռայ լռութեան մէջ.

—Գիւղացի՛, ելի՛ր և քաղաք դէ՛ս։

Շինականը՝ հնազանդ՝ կը հագնի, և իր ձեռքերը դէպ արթնցող մարդու ծանր շարժումները ունին։ Ստուերը իր շուրջ ամուր պատնէշ մը կը չմնէր և սակայն ան կը տեսնէր. իր բիբերէն պայծառութիւն մը կը տարածուէր՝ ջահի մը ճերմակութեան նման։

Ո՞ւր կ'երթաս, կը հարցնէ անոր՝ կինը, որ իր քովը անկողինը պարապ զգացած էր։

Եւ ան կը պատասխանէ.

—Հոն ուր ինծի կ'սպասեն։

Կինը կը զարմանայ, և կէս մը նրատելով անկողինին վրայ, կը հարցնէ թէ ո՞վ կ'սպասէ։

Չեմ գիտեր, կը պատասխանէ ան ուսերը թեթեւ մը թօթուելով։

Այն ատեն կինը արտեղած կը յանդիմանէ զայն կծու բառերով, որ ուրիշ ժամանակ իր ականջները պիտի մտրակէին խաղազանի մը ձաներուն նման։

—Մա՛րդ, աքլորները խելքիդ մէջ են պոռացեր։ Անպատճառ չար խոտ մըն ես կերեր։ Պառկէ՛ տանկ քովս մինչեւ որ լոյսը ծաթի։

—Ո՛չ, յարեց ան։

Դրան առջեւակը կը խաղայ իր մատներուն տակ. դուրս կ'ելլէ հանդարտ՝ մարդու մը պէս որ գիշերային ալխաուութեան մը կ'երթայ։ Եւ յամրօրէն, գիշերայրջիկի թոյլ քայլերով, կ'անցնի սեւ զարհուրանքները որոնք գիշերուան սափորներէն կը ցրուին դաշտերուն վրայ։

Ինչի՞ վրայ կը խորհի իր մթին ընթացքին ատեն.— Ան հողագործուածին վրայ՝ զոր պարտէր խարխալել վերադարձին, այն պարմանաժամին մէջ որ հինգ օրէն պիտի աւարտէր, հողատէրին անդառնալի պահանջումներուն հաժամաս։ Կը խորհի իր կոչտ և միօրինակ կենցաղին ճակատագրականութեանը վրայ, ինչպէս խորհած էր նախորդ իրիկուն, ինչպէս պիտի խորհէր այն բոլոր օրերուն զոր Աստուած իրեն պիտի պարգեւէր։ ուրիշ բանի վրայ չխորհիր բնաւ։ Սատ. հով մը իր միսին վրայ սարսուռներ կը դնէ. մերձակայ անդն է սարդեօք որ արդէն կը թոթուէ տարածութիւնները, կամ գիշերուան խստին բաբախումը չէ մինչ ա։ Ան չգիտեր այս, և իր ճամբան կ'երթայ։

Իր քարէ շրջափակէն անդին քաղաքը կը քնանայ թանձրամիտ նինջով մը, զոր չեն խանգարեր ո՛չ հողմին կազկանձիւնները, ո՛չ խուլ թնդիւնը՝ լոյսն սալարկներուն վրայի սա քայլերուն։ Դամբանը այնքան խաւարչտին ոլորաններու մէջ չէ խորասուզուած, քան համբ միջնաքաղաքը՝ իր քառուղիներուն տիսուր խառնափնդորութեան մէջ։

Անվարան, մարդը ճամբաներու բաւելիին մէջ կը մխրճուի, այնքան վստահութեամբ որպէս թէ կէսօրուան պայծառութեան տակ կը քալէր։ Եւ սակայն, մա՛րդ ցոյց տուած չէր անոր այն ճամբան որուն պիտի հետեւէր. բայց ոչինչ պիտի արգիլէ զինքը որ ըսուած ժամուն չգտնուի հոն ուր պէտք է ըլլայ։

Դառնալով դառնալով վերջապէս կը հասնի բաց հրապարակ մը, որուն եզերքը տունները չրջանակաձեւ չարուած, կարծես կ'սպասէին իր գալուն. և միւս ծայրէն անծանօթ մը կը քալէ դէպ ի ինքը, և կը հարցնէ.

—Գիւղացի, ժամը քանին է։

Ան կը բարձրացնէ գլուխը աշտարակին կողմը որ աւելի մեծ շուքի կոյտով մը միայն կը զանազանուէր միւս տուներուն մէջէն, իբր թէ ընկղմած ըլլար մրացած գիշերուան խորը։ Եւ խաւարներու թաւալուն զանգուածէն վեր, ժամացոյցի սև տախտակը յանկարծ կը լուսաւորուի իր աչքերուն համար, հրդեհէ մը աւելի ցոլարձակ անդրադարձումով մը։

Ժամը չորսն է, կը պատասխանէ։

Իրեն այնպէս կը թուի թէ արդէն իսկ բան մը տեսած է այս գիշերային անցորդին, որուն ո՛չ աչքերը, ոչ ճակատը կրնար զատորոշել։ Բայց ո՛րքան ալ քաղաքուած ըլլային իր դիմագիծերը, անմոռանալիօրէն քանդակուած պիտի մնային իր ուղեղին բջիջներուն մէջ, աւելի լա՛ւ քան երբ արեւը զանոնք լուսաւորէր իր անարգիլելի լոյսով։

Հաղիւ օտարականը հեռացած՝ չինականը ձեռք կ'առնէ այն ճամբան ուրկէ եկած էր, և նոյն ծանր քայլերով որով կը կրթնէր սալարկներուն վրայ՝ եկած ատեն, կը քալէ լարիւրինթոսին շուրջը միջնաքաղաքին, որ մեռելատանէ մը աւելի լուռ ու սարսռազդեցիկ էր։ Աշտարակին ժամացոյցը հասկնալու համար էր որ երկու մղոն ճամբայ առած էր, և տուն կը դառնար արթնցած կովերուն բառաչին հետ, տեսնելով միայն այս մարդը զոր պիտի յիշէ յաւէտ։

II.

Տարի մը կ'անցնի և Զայնը նորէն կը լսուի գիշերուան լռութեան մէջ։

—Ելի՛ր և քաղաք գնա։

Եւ, ինչպէս առաջին անգամ, իշխանասաստ պարտաւորութեան մը ենթարկուած գերի պէս, շինականը կ'ելլէ, իր թանձր շարժումը կը քրքրէ զանգուածային խաւարը զոր իր բիբը կը ծակէ թափառիկ պայծառութիւններով, իր առջեւ։

—Ո՞ւր կ'երթաս, կը հարցնէ կինը երկու յօրանջումներու միջեւ։

Ան կը պատասխանէ.

—Հոն ուր ինծի կ'սպասեն։

Հնազանդ այն օրէնքին որ կնոջ մէջ յաւիտենական հնազանդութեան ծարաւ մը կը դնէ, կինը կը նստի իր մէջքին վրայ և կը հարցաքննէ թէ ո՞վ էր սպասողը։

Մարդը ուսերը կը թօթուէ և կը պատասխանէ.

—Չեմ գիտեր։

—Մերուենի՛ երազատես, կը պոռայ ան բարկանայի՛ր, ուղեղիդ անպատճառ դէշ հիւանդութիւն մըն է եկեր, քանի որ ծխնելոյղին մէջ հովին աղմուկը աքլորին ձայնը կը կարծես։ Պառկէ՛ տեղդ մինչեւ որ լուսնայ։

Օրորոցները կը շարժին ճւացող պզտիկներու ցնցումներէն, և իր խըշտիկին խորէն չուրը գրգռուած այս ճռռած կոծերէն, խռպոտ կանգնձիւն մը կ'երկարձգէ, մինչ սանձաբեկուած անձրեւը իր փոկերով կը խարդանէ երդիքը, որուն առաղձները կը ճարճատեն իյնալու վրայ եղող ըմբիշի մը ողնայարին պէս։

—Ո՛չ, կը պատասխանէ գիւղացին։

Ան կը հրէ իր խեղճուկ տունին դուռը, և կը քալէ սառած տեղատարածին տակ, թիկնահակ, մարմին մարմնի կռուելով հիւսիսահողմին հետ։ Կարկուտը կը ծեփուէր իր ոսկորներուն վրայ, մրրիկը զայն կը ցնցէր քուրձի մը պէս, և ան կը խորհէր իր խաբխուլ հիւղակը որ կը դղրդի։ իր վարսակի դեղը՝ որ հովէն կը հարուածուի, իր կէսը որ այս պահուս կը մնչէ վերմակներուն տակ՝ յոգատապերէ դալարուն։ և ուրիշ բանի վրայ չի խորհիր. այս իսկ պիտի բաւէր որ իրմէ զատ ուրիշ մը ետ դառնար եկած քայլին վրայ։ Բայց կ'երթայ ան հիմա ամուր և չափուած քայլով մը, մարդու մը պէս որ ապահով է ժամանակին տեղը հասնելուն։

Ծառերը, ոստացանկները, խոզանէ ասնիքներով հիւղերը կ'անհետանային քիչ քիչ իր ետին. կ'անցնի քաղաքին պարիսպը, և միւս գիշերուանին պէս, կոյր հնազանդութիւնով մը ձեռք կ'առնէ խաւարով լեցուն փողոցները։ Ոչ մէկ նշոյլ կը փայլի այս անհուն շուքերուն ծիանուտին մէջ։ Բայց իր ոտքերը այնքան յաղթական կուղղեին զինքը որ կարծես մէկը զայն կ'առաջնորդէր հսկայ լապտերով մը։ Ծայրը կը բարձրանայ ընդարձակ չենք մը, նման գիշերին որ քարացած ըլլար և հոս հոն պատերու մէջ ծակուած բարձր պատուհանները բոցաւէտող կանթեղները աւելի՛ կը սեղմէին տրմերը։ Լայնաքաց գաւիթ մը կը բացուի կոչտ էակին առջեւ որ կ'երթայ ճակատագիրներուն սպասաւորել, և դանդաղ, զայն առաջնորդող ո՛վ գիտէ ո՛ր ձեռքին տակ ծռուած, կը մաղլի կրանիթ սանդուխի մը աստիճանները, որուն բարձրը վեց ոսոխկան-զօրքեր, ձեռքերնին հրացանին վրայ, իրենց անշարժ, թանձրացած արձանները կը կանգնեն։

Հանդարտաղէմ և լուռ, հողագործը կ'անցնի խումբին մէջէն առանց մէկը զայն կեցնելու. և յանկարծ ինքզինքը կը գտնէ սրահի մը մէջ, ուր թոյլ ճրագներու մը տարածուն թեւերուն տակ նստած են սև հագած դատաւորներ։ Կամարներուն բարձր կոնքերը կը կայծկըլտին ծփուն ճաճանչներէն լապտերներու, որ հոսկէ հոն սահելով դողդոջուն բիծերով կը լուսաւորեն ամբոխը, դատաւորները։ ընդհանուր դատախազը և վարը, մահատարսուս կիսատուներուն մէջ, ուր մարգարէական յաստարարութեան մը պէս կը թուի դեռ տիրել քանաներու անդուլ մթութիւնը, ժժգոյն դէմքը մարդուն որ հիմա պիտի դատապարտեն։

Դիրեգմաններու լռութիւնը կը տարածուի անշարժ հաւաքոյթին վրայ. բայց յանկարծ նախագահին կողմէ արտասանուած սա խօսքերը հոն հնչեն տակ կը հնչեն, մեհի մը եզերքէն փչող քարի մը աղմուկին պէս։

—Ամբաստանեա՛լ, Աստուած վկայ է թէ այլուրեքութիւն մը միայն կրնայ քեզ հասատտել։ Ո՞ւր էիր այս եպերելի ոճիրին ժամուն։

Թշուառը կ'ելլէ իր նստարանէն և կը պատասխանէ.

—Հրապարակին վրան էի. գիւղացի մը անցաւ. ժամը հարցուցի անոր. պատասխանեց «ժամը չորսն է»։

—Ինչ է իր անունը։

—Չեմ գիտեր։

—Ո՞ւր կը բնակի։

—Չեմ գիտեր։

—Ամբաստանեա՛լ, այդ մարդը կըրնա՞ս ճանչնալ երբ տեսնես։

Հոգեւորքի արհամարհանքներուն մատնուած, յուսահատը, յամբ և մեքենական շարժումով մը գլուխը դարձուց լարանին մէջ խռնուած մթին ամբոխին կողմը։ Անտարակոյս, ամէն ինչ լմնցած էր և չարչարանքը պիտի արտասանուէր, երբ երկու ձեռքերը երկարելով նաւաբեկեալի մը մոլեգնութիւնով որ ջուրին վրայ փրկութեան բեկորը կը տեսնէ,

—Ահա՛, ոռնաց յիմարական ձայնով մը։

Եւ անմեղին սարսռելի ձայնը քաղաքին մէջ չառաչեց չանթի մը և փողերու պէս։

Հայացուց Յակոբ Տէր-Յակոբեան

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆՊԱՍ ՀԻՒԱՆԴ ԳՐԱԳԷՏԻՆ

Մեծայարգ Խմբագրապետ Մանզումէի.

Հիւանդութեանս առջի օրէն այնքան համակիր վերաբերում մը ունեցաք ինձ նկատմամբ, որ չեմ կարծեր թէ մերժէք երկտողիս հրատարակութիւնը, ժողովրդական հայաթերթիդ մէջ։

Պզտիկ մանրադէպ մը պիտի պատմեմ որուն նմանութիւնը կը հանդիպինք դպրոցականներուն բարոյականի սկզբունքներ սորվեցնող դասագիրքերուն մէջ։ Երէկ, միջօրէին մօտ, վիրաբուժական սրահին մէջ, վիրադարմանում մը կրելէ ետք Տօքթ. Եաղուպեան էֆ.ի ձեռքով, անուանի պատգարակով մը վերադարձուեցայ անկողինս,— վասն զի ցաւերս թող չեն տար տակաւին որ ոտքի վրայ մնամ։ Եւ, յոգնած, պարտասած, կը մտածէի թէ նոյն ատաւոտուն իսկ Հիւանդանոցին գանձապետը ներկայացած էր մահիճս վերեւ, ուղրական մարդու շեշտով՝ թէեւ չա՛տ փափկութեամբ՝ յիշեցուցած էր ինձ, թէ մէկ օրական (15 ղրշ.) պարտք ունիմ և թէ գէթ երկու շաբթական եւս կանխիկ վճարելու էի։ Այդ միջոցին, խուցէս ներս մտաւ երիտասարդ մը որ սա նամակը կարկառեց.—

Վասեմ։ Ձեզնոր պէս Մերհամէթճեանի կողմէ հարիւր ղրուշ յանձնուելու մասին հաճեցէք ընկալագիր մը շնորհել։

ՄԱՏԹՈՒՏ ՆԱՐԿԻԼԷՃԵԱՆ
(Դեղագործ)

26 Նոյեմբեր, Բանկալթի

Դիտեցի որ ո՛չ իսկ «Ապասա» բառը գործածուած էր, նուիրատուին կամքովը անուշա։ Այս ամենկալ նուիրատուութեան համար հրապարակաւ շնորհակալիս յայտնելու առթիւ Վասեմ. Ձեզնոր պէս Մէրհամէթճեանի, պիտի աւելցնեմ՝ ինչպէս պատմեցի՝ թէ իր նուէրը հասաւ անա՛նկ հոգեբանական վայրկեանի մը, ուր Հայ խմբագրի արժանապատուութիւնը փրկեց օտար Հաստատութեան մը վարիչներուն աչքին. ուստի կրկնապէս յարգի անցաւ։

Կը ներէ՛ք, սիրելի պաշտօնակից, աւելի երկար չի գրելուս. թէեւ ամէն կնճռոտութիւն (complication) անցած կ'երեւայ անձիս համար, բայց դեռ չա՛տ տկար եմ մարմնով ու ամիսի մը չափ այստեղ մնալու և դարմանուելու կարօտ։

Ցարգալիր բարեւներս ու շնորհակալիքս՝ Մանզումէի Աղն. Արտօնատէր Էֆ.ին և ամբողջ խմբագրական մարմնոյդ։

Ձերդ յարգանօք
ՏԻՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ
Պուլկարական Հիւանդանոց Շիշլի
27 Նոյեմբեր 1907

ԱՐՏԱՔԻՆ
ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՏԱԳՆԱՊԻՆ

Ամէնօրեայ հեռագիրներէն ալխարհի ամէն կողմը ճշդիւ հասկցուեցաւ Միացեալ Նահանգաց գործերուն արտասովոր վիճակը ներկայ սեղանաւորական ահուսարսափին պատճառաւ։ Կազմալուծութեան այս հարուածը, հանրային վարկին ցնցումը, որ հազարումէկ մանրամասնութիւններով ազդեց առեւտրական ալխարհին և ընկերային կեանքին, ընդհանուր հասարակութեան համար անկասկած էր և ա՛նքան տխուր արագութեամբ չրջան ըրաւ ամբողջ մարմինին մէջ, որ երկիւղի զգացումը տակաւին գերիշխող է, հակառակ ձեռք առնուած դարմանի միջոցներուն։ Տակաւին չարունակ մարդիկ իրարու կը հարցնեն թէ այս ամէնը ինչպէս պատահեցաւ, ո՞վ ըրաւ զայն, ինչ էր պատճառը։

Միացեալ Նահանգաց զանազան հեռաւոր կողմերէն հասած թերթերը կը կարողացնեն մեզ աւելի պայծառ և աւելի հասկնալի գաղափար մը կազմելու սովորական կեանքին ունակութիւններուն մէջ առաջ եկած արտասովոր քայքայումին վրայ, զոր պատճառեց կանխիկի կամ վարկի դրամի յանկարծական քաշուիլը հրապարակէն։ Հակառակ Նախագահ Բուզվէլթի յորդորներուն և սեղանաւորներու ջանքերուն, յայտնի է թէ վստահութեան վերակենդանացումը խիստ դանդաղ պիտի ընթանայ, եւրոպական ոսկին ո՛րքան ալ նմանը չտեսնուած քանակութեամբ ներածուի Ամերիկա։ Բարօրութեան զէնքերին մէջ արժէթուղթերու, ճարտարարուեստա-

մարքիզուհին չրջապատողներէն ու անոր սրտին չէր յամախեր, սակայն հեռուէ հեռու անոր կենցաղը ուսումնասիրելէ ալ չէր դադրեր։ այն կնոջ ու այս լուրջ մարդուն միջեւ սարսռելի կապակցութիւն մը կար։

Պարանքօսի մարքիզուհիին ազնուականութիւնը, հարստութիւնը, առատաձեռնութիւնը, գեղեցկութիւնը, կենցաղագիտութիւնն ու պատուաւորութիւնը մեծ հռչակ հանած էր ամբողջ Բարիզի մէջ։ Իտալացի այս ազնուականուհին ո՛ւր որ երթար, ո՛ր ընկերութեան մէջ ալ որ գտնուէր, միշտ արտակարգ պատիւներու կ'արժանանար։ Ինքը Քուպա կղզւոյն կառավարիչին աղջիկն էր, որ հօրը մեռնելէն ետք բարիզ եկած և երեք տարիէ ի վեր հոն հաստատուած էր։ Մարքիզուհին հոյակապ ապարանք մը ունէր Մանսօի հրապարակին կից և մեծ ամառանոց մը՝ Նորմանդիոյ մէջ. ձիավարժութեան, կառք վարելու և որսորդութեան մէջ առաջնակարգ վարպետի համբաւ ունէր, որ միանալով անոր գեղարուեստի ամէն ճիւղերուն մէջ ցոյց տուած հարբստութեան, ճշմարտապէս հաղուագիւտ դէմքի մը կը դարձնէր զինքը Բարիզի նման դժուարահամ ոստանի մը մէջ։ Ցորեկները Ռուլոնեի անտառը, իսկ գիշերները Օբէրայի թատրոնը կա-

ռելի էր տեսնել Մարքիզուհին, որուն սրահներուն մէջ յամախակի սարքուած երեկոյթներուն ներկայ կը գտնուէր գրեթէ միշտ Բարիզի ամենէն պատուաւոր դասակարգը։ Պարանքօսի Մարքիզուհին ալ Տիկ. Շամպրիի պէս չատ քիչ կին կը հրաւիրէր իր երեկոյթներուն, և սակայն վարքի, բարքի, կրթութեան ու բարոյական տեսակէտով խիստ մեծ տարբերութիւնկար Իտալացի մարքիզուհիին ու Տիկ. Շամպրիի միջեւ. առաջինը զուարճաբեր, թեթեւաբարոյ էր ու խիստ փափկասեաց, մինչդեռ վերջինը նոյն համեմատութեամբ լուրջ, ծանր գլուխ, հեղաճամբոյր ու քաղաքավար. արդար ըլլալու համար պէտք է ըսենք նաև թէ Իտալացի մարքիզուհին վերջին ատիճան խոհեմութեամբ կ'ապրէր ու բացարձակապէս կ'ղգուշանար անտեղի ըսի ըսաներու առիթ տալէ. և ճիշդ այս պատճառով էր որ Նօլանթէլ չէր կրնար նշանակութիւն տալ մարքիզուհիին այն գիշեր պարահանդէս գալուն. նոյն իսկ պահ մը կարծեց թէ պարզ նմանութենէ մը խաբուած էր և սակայն իրողութիւնը ստոյգ էր և աչքովը տեսած էր մարքիզուհին՝ անոր սանդուխներէն վեր ելած պահուն։

(Շարունակելի)

(*) Գամիլ Լեմոնիէ Պելճիոյ արդի գրական ճշմարիտ փառքերէն մէկն է։ Խորապէս բանաստեղծ և բարձրօրէն որուեստագէտ, արտագրած է բազմաթիւ վէպեր և պատմուածքներ, որոնք վերլուծական և նկարագրական կրնան առաջնութիւններով գլուխ-գործոցներ կը կազմեն։ Ինք՝ մէկն է այն վարպետներն՝ որոնք սարսռեցուցիչ իրականութիւնով կը նկարեն խուժանին, կեսակերտ գեղջուկին զգացումներն ու հոգեբանութիւնը։ Իր այս փոքր հատուածը՝ խորհրդաւոր պատմուածք մըն է, ուր իր զմայլելի գրիչը կը փորէ արձանագրել իրերու այն անիմանալի գաղտնիքը զոր մարդկայնն միայն գերագոյնին՝ Աստուծոյ Մատին կրնայ վերագրել։ Պատմութիւնն է գիւղացիի մը որ ոճիրի մը առթիւ ամբաստանուած է, և պիտի դատապարտուի. սակայն յանկարծ իբր վկայ կը կոչէ մեկը զոր չի ճանչնար, և որ սակայն նախախնամական բնազդով մը ոճրին գիշերը ակամայ կ'արթնայ, առանց պատճառի կ'երթայ դէպի քաղաք, ճամբան այդ անծանօթին հանդիպելու և ետքը անոր անմեղութիւնը վկայելու համար...։

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ)(32)(

Կիրքին Զոհերը

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Թ.

ՓՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ԿԻՆԸ

Լօթիֆ անմիջապէս դիմակը ուղղեց դէպի դիմացի օթեակը ու սկսաւ զննել սեւ ու ճերմակով խառն տամիսօ հագած կինն ու անոր քով եկող երկրորդ կինը, և սակայն այս հետաքրքիր երիտասարդը բան մը չկրցաւ տեսնել. Կասթօն որ անտարբեր կերպով կը դիտէր անցած դարձածները,

—Եռ եթէ քու տեղդ ըլլայի, ըսաւ, կ'երթայի անոնց օթեակին դրան բանալի ծակէն ներսը կը դիտէի և կամ դրան մօտերը կ'սպասէի անցնող կինը տեսնելու համար։

—Պիտի երթամ թէեւ բայց ժամանակ կայ դեռ, այնչափ աճապարելն ալ աղէկ չէ, առանկ պարագաներու մէջ խոհեմութիւն պէտք է։

—Ինչ որ է, ալ ի՞նչ կ'ուզես ըրէ, ես կ'երթամ կոր։

—Ո՛չ, յարեց ան։

Դրան առջեւակը կը խաղայ իր մատներուն տակ. դուրս կ'ելլէ հանդարտ՝ մարդու մը պէս որ գիշերային ալխաուութեան մը կ'երթայ։ Եւ յամրօրէն, գիշերայրջիկի թոյլ քայլերով, կ'անցնի սեւ զարհուրանքները որոնք գիշերուան սափորներէն կը ցրուին դաշտերուն վրայ։

Ինչի՞ վրայ կը խորհի իր մթին ընթացքին ատեն.— Ան հողագործուածին վրայ՝ զոր պարտէր խարխալել վերադարձին, այն պարմանաժամին մէջ որ հինգ օրէն պիտի աւարտէր, հողատէրին անդառնալի պահանջումներուն հաժամաս։ Կը խորհի իր կոչտ և միօրինակ կենցաղին ճակատագրականութեանը վրայ, ինչպէս խորհած էր նախորդ իրիկուն, ինչպէս պիտի խորհէր այն բոլոր օրերուն զոր Աստուած իրեն պիտի պարգեւէր։ ուրիշ բանի վրայ չխորհիր բնաւ։ Սատ. հով մը իր միսին վրայ սարսուռներ կը դնէ. մերձակայ անդն է սարդեօք որ արդէն կը թոթուէ տարածութիւնները, կամ գիշերուան խստին բաբախումը չէ մինչ ա։ Ան չգիտեր այս, և իր ճամբան կ'երթայ։

Իր քարէ շրջափակէն անդին քաղաքը կը քնանայ թանձրամիտ նինջով մը, զոր չեն խանգարեր ո՛չ հողմին կազկանձիւնները, ո՛չ խուլ թնդիւնը՝ լոյսն սալարկներուն վրայի սա քայլերուն։ Դամբանը այնքան խաւարչտին ոլորաններու մէջ չէ խորասուզուած, քան համբ միջնաքաղաքը՝ իր քառուղիներուն տիսուր խառնափնդորութեան մէջ։

Անվարան, մարդը ճամբաներու բաւելիին մէջ կը մխրճուի, այնքան վստահութեամբ որպէս թէ կէսօրուան պայծառութեան տակ կը քալէր։ Եւ սակայն, մա՛րդ ցոյց տուած չէր անոր այն ճամբան որուն պիտի հետեւէր. բայց ոչինչ պիտի արգիլէ զինքը որ ըսուած ժամուն չգտնուի հոն ուր պէտք է ըլլայ։

Դառնալով դառնալով վերջապէս կը հասնի բաց հրապարակ մը, որուն եզերքը տունները չրջանակաձեւ չարուած, կարծես կ'սպասէին իր գալուն. և միւս ծայրէն անծանօթ մը կը քալէ դէպ ի ինքը, և կը հարցնէ.

—Գիւղացի, ժամը քանին է։

Ան կը բարձրացնէ գլուխը աշտարակին կողմը որ աւելի մեծ շուքի կոյտով մը միայն կը զանազանուէր միւս տուներուն մէջէն, իբր թէ ընկղմած ըլլար մրացած գիշերուան խորը։ Եւ խաւարներու թաւալուն զանգուածէն վեր, ժամացոյցի սև տախտակը յանկարծ կը լուսաւորուի իր աչքերուն համար, հրդեհէ մը աւելի ցոլարձակ անդրադարձումով մը։

Ժամը չորսն է, կը պատասխանէ։

Իրեն այնպէս կը թուի թէ արդէն իսկ բան մը տեսած է այս գիշերային անցորդին, որուն ո՛չ աչքերը, ոչ ճակատը կրնար զատորոշել։ Բայց ո՛րքան ալ քաղաքուած ըլլային իր դիմագիծերը, անմոռանալիօրէն քանդակուած պիտի մնային իր ուղեղին բջիջներուն մէջ, աւելի լա՛ւ քան երբ արեւը զանոնք լուսաւէտէր իր անարգիլելի լոյսով։

Հաղիւ օտարականը հեռացած՝ չինականը ձեռք կ'առնէ այն ճամբան ուրկէ եկած էր, և նոյն ծանր քայլերով որով կը կրթնէր սալարկներուն վրայ՝ եկած ատեն, կը քալէ լարիւրինթոսին շուրջը միջնաքաղաքին, որ մեռելատանէ մը աւելի լուռ ու սարսռազդեցիկ էր։ Աշտարակին ժամացոյցը հասկնալու համար էր որ երկու մղոն ճամբայ առած էր, և տուն կը դառնար արթնցած կովերուն բառաչին հետ, տեսնելով միայն այս մարդը զոր պիտի յիշէ յաւէտ։

II.

Տարի մը կ'անցնի և Զայնը նորէն կը լսուի գիշերուան լռութեան մէջ։

—Ելի՛ր և քաղաք գնա։

Եւ, ինչպէս առաջին անգամ, իշխանասաստ պարտաւորութեան մը ենթարկուած գերի պէս, շինականը կ'ելլէ, իր թանձր շարժումը կը քրքրէ զանգուածային խաւարը զոր իր բիբը կը ծակէ թափառիկ պայծառութիւններով, իր առջեւ։

—Ո՞ւր կ'երթաս, կը հարցնէ կինը երկու յօրանջումներու միջեւ։

Ան կը պատասխանէ.

—Հոն ուր ինծի կ'սպասեն։

Հնազանդ այն օրէնքին որ կնոջ մէջ յաւիտենական հնազանդութեան ծարաւ մը կը դնէ, կինը կը նստի իր մէջքին վրայ և կը հարցաքննէ թէ ո՞վ էր սպասողը։

Մարդը ուսերը կը թօթուէ և կը պատասխանէ.

—Չեմ գիտեր։

—Մերուենի՛ երազատես, կը պոռայ ան բարկանայի՛ր, ուղեղիդ անպատճառ դէշ հիւանդութիւն մըն է եկեր, քանի որ ծխնելոյղին մէջ հովին աղմուկը աքլորին ձայնը կը կարծես։ Պառկէ՛ տեղդ մինչեւ որ լուսնայ։

Օրորոցները կը շարժին ճւացող պզտիկներու ցնցումներէն, և իր խըշտիկին խորէն չուրը գրգռուած այս ճռռած կոծերէն, խռպոտ կանգնձիւն մը կ'երկարձգէ, մինչ սանձաբեկուած անձրեւը իր փոկերով կը խարդանէ երդիքը, որուն առաղձները կը ճարճատեն իյնալու վրայ եղող ըմբիշի մը ողնայարին պէս։

—Ո՛չ, կը պատասխանէ գիւղացին։

Ան կը հրէ իր խեղճուկ տունին դուռը, և կը քալէ սառած տեղատարածին տակ, թիկնահակ, մարմին մարմնի կռուելով հիւսիսահողմին հետ։ Կարկուտը կը ծեփուէր իր ոսկորներուն վրայ, մրրիկը զայն կը ցնցէր քուրձի մը պէս, և ան կը խորհէր իր խաբխուլ հիւղակը որ կը դղրդի։ իր վարսակի դեղը՝ որ հովէն կը հարուածուի, իր կէսը որ այս պահուս կը մնչէ վերմակներուն տակ՝ յոգատապերէ դալարուն։ և ուրիշ բանի վրայ չի խորհիր. այս իսկ պիտի բաւէր որ իրմէ զատ ուրիշ մը ետ դառնար եկած քայլին վրայ։ Բայց կ'երթայ ան հիմա ամուր և չափուած քայլով մը, մարդու մը պէս որ ապահով է ժամանակին տեղը հասնելուն։

Ծառերը, ոստացանկները, խոզանէ ասնիքներով հիւղերը կ'անհետանային քիչ քիչ իր ետին. կ'անցնի քաղաքին պարիսպը, և միւս գիշերուանին պէս, կոյր հնազանդութիւնով մը ձեռք կ'առնէ խաւարով լեցուն փողոցները։ Ոչ մէկ նշոյլ կը փայլի այս անհուն շուքերուն ծիանուտին մէջ։ Բայց իր ոտքերը այնքան յաղթական կուղղեին զինքը որ կարծես մէկը զայն կ'առաջնորդէր հսկայ լապտերով մը։ Ծայրը կը բարձրանայ ընդարձակ չենք մը, նման գիշերին որ քարացած ըլլար և հոս հոն պատերու մէջ ծակուած բարձր պատուհանները բոցաւէտող կանթեղները աւելի՛ կը սեղմէին տրմերը։ Լայնաքաց գաւիթ մը կը բացուի կոչտ էակին առջեւ որ կ'երթայ ճակատագիրներուն սպասաւորել, և դանդաղ, զայն առաջնորդող ո՛վ գիտէ ո՛ր ձեռքին տակ ծռուած, կը մաղլի կրանիթ սանդուխի մը աստիճանները, որուն բարձրը վեց ոսոխկան-զօրքեր, ձեռքերնին հրացանին վրայ, իրենց անշարժ, թանձրացած արձանները կը կանգնեն։

Հանդարտաղէմ և լուռ, հողագործը կ'անցնի խումբին մէջէն առանց մէկը զայն կեցնելու. և յանկարծ ինքզինքը կը գտնէ սրահի մը մէջ, ուր թոյլ ճրագներու մը տարածուն թեւերուն տակ նստած են սև հագած դատաւորներ։ Կամարներուն բարձր կոնքերը կը կայծկըլտին ծփուն ճաճանչներէն լապտերներու, որ հոսկէ հոն սահելով դողդոջուն բիծերով կը լուսաւորեն ամբոխը, դատաւորները։ ընդհանուր դատախազը և վարը, մահատարսուս կիսատուներուն մէջ, ուր մարգարէական յաստարարութեան մը պէս կը թուի դեռ տիրել քանաներու անդուլ մթութիւնը, ժժգոյն դէմքը մարդուն որ հիմա պիտի դատապարտեն։

Դիրեգմաններու լռութիւնը կը տարածուի անշարժ հաւաքոյթին վրայ. բայց յանկարծ նախագահին կողմէ արտասանուած սա խօսքերը հոն հնչեն տակ կը հնչեն, մեհի մը եզերքէն փչող քարի մը աղմուկին պէս։

—Ամբաստանեա՛լ, Աստուած վկայ է թէ այլուրեքութիւն մը միայն կրնայ քեզ հասատտել։ Ո՞ւր էիր այս եպերելի ոճիրին ժամուն։

Թշուառը կ'ելլէ իր նստարանէն և կը պատասխանէ.

—Հրապարակին վրան էի. գիւղացի մը անցաւ. ժամը հարցուցի անոր. պատասխանեց «ժամը չորսն է»։

Կասթօն մեկնեցաւ Լօթիֆի քովէն ու երեք քառորդ ժամու չափ Նօվանթէլը

դան արտադրութեանց, ուտեստներու և պերճանքներու գիները սա՛մ բարձր մակարդակի մը հասած էին որ արժէքներու բորբոքումը ինքնաբերաբար ներշնչած էին թաքուն այլ խորին անվստահութիւն մը։ Վաճառականութեան յառաջդիմութեան մէջ հակայ քայլը յանկարծական կայում մը ստացաւ, բայց փասա մը չկայ թէ քայքայում մը տեղի պիտի ունենայ։ Դրամական նեղութեան տակ գտնուող երկրին վիճակը մեծապէս կը տարբերի 1893ի ահուսարսափի ժամանակներէն, որուն հետ բաղդատուեցաւ արդէն ներկայ տագնապը։ Օտար դիտողը պէտք չէ փութայ եզրակացնել թէ ընդունուած հարուածը մահացու է։

Աւելորդ է ըսել թէ Նախագահ Բուղվէլթի կը մեղադրուի ամէն կողմէ իբրեւ հեղինակը ամբողջ այս դժուարութեան, որովհետեւ անխոհեմաբար երերցուց խոչոր գաւազանը երկաթուղիներուն, թրքութիւններուն և սեղանաւորական շահագործութիւններուն դէմ։ Շատ մը կարեւոր չրջանակներու մէջ խիստ լեզուով կը դատապարտուի Նախագահին կրքոտ և յամառ չահագովականը ի մասին ա՛նպիսի քաղաքականութեան մը, որ դրամատէրերը իբրեւ «չարագործ» և «կողոպտիչ հարստութեան տէր» կ՚անուանէր։ Վերջին քանի մը չաբաթներու դէպքերուն և անցեալ չաբթուան Սպիտակ Տունին մէջ եղած խորհրդակցութիւններուն ներքին պատմութիւնը պատկերացնող հետեւեալ յայտարարութիւնը հոս ամբողջովին կը դնենք։ Այս յայտարարութիւնը կը բղխի ճշգրիտ տեղեկութիւններ ստանալու լիուլի պատեհութիւններ ունեցող ուշադիր դիտողէ մը։ Այս անձնաւորութիւնը, որ Նիւ Եորք դարձաւ անցեալ օր քանի մը Նահանգներ այցելելէ վերջ, ներկայ կացութեան վրայ հետեւեալ դատաստանը կ՚ընէ.—

«Շաբաթը կը վակուի այս յոյժ նշանակալից դէպքով։ Ազգային ելեւմուտքին իրական հակակշիռը Մր. Բիրքսնթ Մորկանի ձեռքն է։ «Մր. Մորկան և Մր. Պէյքը՝ Նախագահին և եւմտական Նախարարին հետ խորհրդակցութեան մէջ» պարզ վերնագիրը անգամ հատորներու տեղ կը բռնէ։ Դեռ անցեալներն էր սակաւին որ Մր. Բուզվէլթի իր յատկանշական ձեւովը գնդասեղի հարուածներ կուտար Մր. Մորկանի։ Բայց Մր. Մորկան ուրիշէն ծաղրուելու հանդուրժող մարդ չէ, ուստի ատեն մը Ուայթկիբընէն քաչուեցաւ։ Սակայն սեղանաւորական տագնապին դէպքերը չափազանց բուռն էին, նոյն իսկ Մր. Բուզվէլթի համար։ Նախագահը ա՛նքան չփոթեցաւ դէպքերուն հետեւանքէն որ հարկ տեսաւ Մր. Մորկանը Սպիտակ Տուն հրաւիրել և անոր հետ խորհրդակցիլ սեղանաւորական կացութեան վրայ։ Մր. Մորկան մասնաւոր փափաք չունէր այսպիսի խորհրդակցութեան մը մասնակցելու։ Արդարև անկէց առաջ մերժած էր պատասխանել եւմտական Նախարար Մր. Քօրթէլիուի հրաւէրին։ Մր. Բուզվէլթ պարտաւորուեցաւ ուրիշ հրաւէրներ ղրկել անոր՝ Մր. Մորկանի նախկին ընկեր և այժմ եւմտական Նախարարի օգնական Մր. Բօպրրի Պէյքընի միջոցաւ։ Մր. Մորկան հաւանեցաւ գալ ա՛յն ատեն միայն, երբ Մր. Բուզվէլթի անձնական նամակ մը գրեց անոր, ներում խնդրելով անցեալին մէջ իր (Նախագահին) ընթացքին համար, և խոստանալով ապագային տարբեր ընթացք մը բռնել սեղանաւորական չահերուն նկատմամբ։

«Այսու հանդերձ նեղութիւնը տակաւին վերջ գտած չէ, և չի կրնար վերջ գտնել յառաջիկայ երկու-երեք տարիներուն։ Եւրոպացիք ճշդիւ չեն գիտեր այդ ամերիկեան երկրին հաստատութեանց և մեթոտներուն բուն նկարագիրը, ուստի չեն կրնար որոշ ու բացայայտ կարծիք մը յայտնել։ Նոյն իսկ Անգլիոյ եւմտական Նախարարութեան խորհրդականին յայտարարութիւնները, զորս բրաւ անցեալները ամերիկեան տագնապին առթիւ, բոլորովին անձիւդ կը նկատուին։ Շիքագոյի առաջնակարգ սեղանաւոր մը «յաւակնութեան և տգիտութեան խառնուրդ մը» կը նկատէ անգլիացի նախարարին այդ յայտարարութիւնը։ Քանատացի նախարար մը ալ ըսաւ.— «Թայնի՛ է թէ չի գիտեր իր ի՞նչ խօսիլը։»

«Սեղանաւորական երկաչարժին արդիւնքները հանրածանօթ են։ Հիմա, գալով պատճառներուն, պէտք է գիտնալ թէ բազում պատճառներ նպաստեցին ներկայ վիճակը արտադրելու, բայց անոնց գլխաւորը եղած է ամերիկացի չոգի սեղանաւորներուն հաստատ որոշումը կարգի բերելու և կարգապահութեան վարժեցնելու ամերիկացի քաղաքագէտները, և այս բանին մէջ շատ յաջողեցան։ Պատմութիւնը երկայն է և շատ կնճռոտ։ Ախոյեան ուժերը բաւական ժամանակէ ի վեր դէմ առ դէմ կռիւի մը պատրաստուած էին։ Մր. Բուզվէլթի և հակաթրըսթ քաղաքագէտներուն և փայարձակութիւնը յոյժ որոշակի յայտնուեցաւ 1901ին ամերիկեան Ցիսուսնեւեօֆներորդ Խորհրդարանին մէջ։ Այն օրէն սկսեալ տրուած օրինակը շարունակուեցաւ տարիներու յաջորդ չրջանին մէջ, և քանի մը Նահանգներու օրէնքները ստատճանաբար ծայրայեղութեան դիմեցին սեղանաւորական ընկերակցութեանց դէմ։

«Ամէն տեսակ «գիրաքեկ» օրէնքներ քուէարկուեցան, օրէնքներ՝ որոնք կանոններ կը սահմանէին երկաթուղիի վարչութեանց և ընդհանուր առեւտրական խնդիրներու համար, նիւթեր՝ որոնց մասին բացարձակապէս ոչինչ գիտէին օրէնք չինողները։ Ամերիկեան Վարչութեան պետին ընթացքը պատճառ եղաւ ա՛յն անհեթեթ տուգանքին, որուն ենթարկուեցաւ Սթանտարտ Օյլի (Բարիւղի) Ընկերութիւնը, և պատրաստեց ճամբան Քրախին համար։ Ընդհանուր պայմանները նպաստաւոր էին սեղանաւորներուն։ Հակառակ լրագրական ու պաշտօնական տեղեկագրութեանց, տարբերն հունձքերը մեծապէս պակաս էին միջինէն։ ցոյց տրուած հաշիւներէն շատ վար էին։

«Ասկէց զատ, քանի մը տարիներէ ի վեր անօրինակ կերպով բարգաւաճ էին երկրին գործարանները, իբրեւ ուղղակի արդիւնք ներքին հրապարակը ներքին արտադրիչին համար պահելու քաղաքականութեան։ Հետեւաբար այսօր ամբողջ Ամերիկայի մէջ գործարանները ա՛նքան լաւ կազմակերպուած են որ նուազագոյն աստիճանին վերածուած է արտադրութեան ծախքը —ինչ որ բոլոր յաջողակ գործարանաւորութեան գաղտնիքն է։ Ամերիկա այսօր դիւրաւ կրնայ այսպէս հայթայթել աշխարհի վաճառականութեան պէտքերը։ Բնականաբար ինչպէս միշտ կ՚ըլլայ ասանկ ծաղկեալ ժամանակներու մէջ, անհեթեթութիւններ գործուեցան ծայրայեղ արտադրութեանց և ծայրայեղ դրամատիրութեան համար։ Հիմակ գարձեալ ապագան ամերիկացի դրամատէրներուն ձեռքն է, քանի որ պայքարին մէջ անոնք յաղթեցին։ Նախագահը կրնայ սակայն ոչ է ժամանակ դարձեալ մէջտեղ ելլել, եթէ այդպէս ընէ, նոր Քրախներ պիտի պատահին։ Ուստի կայութիւնը համառօտելով, պէտք է ըսել թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ վստահութիւն չկայ։

«Ենթադրելով պահ մը թէ սեղանաւորներուն չհասած յաղթութիւնը անվիճելի պիտի ըլլայ, սակայն պէտք է դարմանել վերջին պայքարին պատճառած վնասները։ Անչուշտ բաւական հրկար ժամանակի կը կարօտի ասիկա։ Պէտք չէ աչք գոցել սա՝ իրողութեան թէ նիւթական տարիներ կան անցընելիք։ Ամբողջ երկրին մէջ առեւտրական ամէն ճիւղի մէջ խիստ խնայողութեան նշանաբանը տրուած չէ։ բիւրաւոր մարդիկ այս միջոցիս անգործ են Ամերիկայի մէջ, և չատերուն ալ տակաւին վճարումները պիտի դադրին։ Դժբախտաբար գործարանատէրները և բանթրօնները խարդախ ոգի կը գործածեն օտարներուն դէմ, որոնք ի հարկէ ստիպեալ իրենց դրամները պանքաներէն կը քաշեն։ Երկրին ձեռական աշխատութիւնը գլխաւորաբար օտարներուն ձեռքն է, արդ թէ էգ։ Սոնոք իրենց համբարած դրամը հետերնին առած Ամերիկայէն կը գաղթեն, կարծուածէն շատ աւելի դրամ պակսեցնելով Ամերիկայէն։

«Երկրին սեղանաւորական դրութեան վրայ չատ բաներ ըսուեցան։ Եւրոպական տեսակէտով դրութիւնը դէշ է։ Սակայն երբ տեղական պայմանները նկատի առնուին, դժուար է տեսնել թէ ի՞նչպէս կարելի է փոխել այդ երկրին սեղանաւորական դրութիւնը։ Կեդրոնական պետական պանքա մը միշտ փափաքելի է, բայց Ամերիկայի մէջ այդպիսի հաստատութիւն մը այժ մը պիտի ըլլայ ազդեցիկ և դիտող վարչական մարդոց ձեռքերուն մէջ և իրմէ սպասուած բուն սեղանաւորական օգուտները պիտի չընծայէ։ Ամերիկեան հասարակութիւնը ընդհանրապէս հակցած ըլլալով այս կէտը, չի կարծուիր որ հաւանի այս դրութեան։ Հոս ալ դարձեալ վստահութեան պակասն է գլխաւոր արգելքը դաշնակցական պետական Պանքա մը հաստատելու առաջարկութեան։

«Այժմ Ամերիկայի սեղանաւորութիւնը ենթարկուած է քառասունրեթոր անջատ Նահանգներու օրէնքներուն։ Նահանգները ինքնօրէն են և օրէնք չինելու իրենց իրաւասութիւնը ակնայայտի է։ Երկրին առուտուրին մէջ ա՛նքան կարեւոր դեր խաղացող թրքսթ ընկերութիւնները Նահանգային հաստատութիւններ են, և պանքաներուն հետ մրցելու մեծ գործունէութեան մէջ են։ Ասկէց զատ, առեւտրական գործակալութեանց ազդեցութեան և օգնութեան չնորհիւ՝ երկրին դրութեան մէջ ահռելի զեղծումներ գործուած են։

«Ընդհանուր վերաքաղի մը երթալով, Ամերիկան խսկապէս ճանչցողները միայն (եւ քանի մը տարի չարունակ այս երկրին մէջ ապրելու է զայն ուսումնասիրելու համար) կրնան փորձ մը ընել տիրող պայմաններուն վրայ խորհելու, բայց՝ ան ալ խորիմ ու վիճաբանիլ միայն, ոչ թէ խրատ տալ։ Որպէս զի Եւրոպացիք չխաբուին, պէտք չէ որ մեծ կարեւորութիւն տան այս մասին Նիւ Եորքի սեղանաւորներուն կարծիքին և խորհուրդին։

«Այս մարդիկ տարօրինակ կերպով անգէտ են իրենց երկրին ճարտարարուեստական պայմաններուն։ Անոնք իրենց թուղթերը քչելու աչխատութեան միայն տուած են զիրենք, անկէց անդին բան չեն ճանչնար։ Բոլորովին հակառակ են ամէն տեսակ բարեկարգութեանց ի մասին արժեթուղթերու, տարեկան ճշգրիտ հաշուեկշիռներու հրատարակութեան, որպէս զի ասով հասկացուի թէ ի՞նչ է իրօք իրենց թուղթերուն արժէքը։ Շիքագոյի, Ս. Լուի, Մինսինսնատիի, Տէնվէրի, Սան Ֆրանսիսքոյի և Նիւ Օրլէանսի սեղանաւորները չատ աւելի իրազեկ են և կրնան իրօք աւելի ապահով գործ ընել. թուղթերու ա՛նքան չռայլութիւններ ալ չունին։ Եւրոպացիք մեծ սխալ մը գործեցին ա՛նքան դիւրին պայմաններով իրենց դրամը Նիւ Եորք թափելով։ Կրնային աւելի չահաւէտ գործ տեսած ըլլալ միւս ամերիկեան թուղթերէն աւելի չատ տոկոս պահանջելով։

«Հիմա ամէնէն աւելի զգուշաւոր ըլլալու ժամանակն է հանդէպ Ամերիկայիներուն։ Անգին քանկութեամբ վաճառք կը բերուին ամէն օր Եւրոպայի համար, մանաւանդ Անգլիոյ եւ անգլիական գաղթավայրերուն համար, և յոժարութիւն կայ ինչ գնով որ ըլլայ ծախելու դրամ չմնելու։ Ամերիկայի գործարանատէր մը անցեալ օր ըսաւ.— «Բոնի կամ համոզելով մեր ձեռքը պիտի առնենք աչխարհի հրապարակները։ Եթէ դուռները չբացուին, մենք պիտի բանանք և բաց պիտի պահենք դանոնք։» Անգլիոյ համար մասնաւորապէս ազդարարութիւն մըն է սա, քանի որ մաքսի մեծ խնդիր չկայ, և ամերիկեան վաճառքները դիւրաւ կրնան ողողել ասոր բազմապատիկ հրապարակները։

ՏՆՏԵՍԱԳԷՏ

ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐԸ.— Ֆրանսայի կրօնից նախարարին վերջին հրամանագրով 1908 Յսվ. 1ին Բարիզի Քաղաքապետական հիւանդանոցին մայրապետներն ալ պիտի արտաքսուին։ Այս հիւանդանոցը քաղաքին ամէնէն հինն է, թերեւս ամբողջ Ֆրանսայի մէջ ալ։ Այս հիւանդանոցին հիմնարկութիւնը Քրիստոնէական ամենահին դարերուն կը վերաբերի, և հաստատուած է ճիշդ միեւնոյն ժամանակ Բարիզի եկեղեցական աթոռին հետ, որովհետեւ այդ օրերուն մէն մի եպիսկոպոս պարտաւոր էր եկեղեցիի կանոններու համաձայն՝ հիւանդանոց մը կամ անկեւանոց մը ունենալ իր բնակավայրին կամ եկեղեցիին կապուած հիւանդներուն և անկարներուն համար։ Դարերու ընթացքին մէջ չատ մը ֆրանսայի վեհապետներ այցելած են այս հիւանդանոցը, ի մէջ այլոց, Ս. Լուի և իր մայրը Քաստիլեան Պլանչ։ Օգոստինեան մայրապետները մասնաւոր առանձնաշնորհումը ունէին հիւանդներուն ծառայելու հնագոյն դարերէ ի վեր, և ուներորդ դարէն իսկ իրենք հոգածու եղած են հիւանդներուն։ Իրենց մարդասիրական պաշտօնը ա՛նքան երկար ատեն գործադրած էին որ 1789ին և անկէց ետքն անգամ անոնք չարտաքսուեցան։ կը խնայուէր իրենց և այնուհետեւ մինչեւ այսօր բազում փոթորիկներէ անցած էին։ Անցեալ դարուն սիրզը քայքայուելու վրայ էին մրցնադարեան հին չէնքին պատերը, ուր մայրապետներու ա՛նքան սերունդներ ի գործ դրած էին իրենց մարդասիրական պաշտօնը, և հարկ եղած էր քակել զանոնք, և յետոյ կանգնուեցաւ ներկայ Հիւանդանոցը։ Այնուհետեւ կառավարութիւնը առաջին անգամ վարձեց աչխարհիկ սպասաւորներ, որոնք տակաւ առ տակաւ քոյրերէն աւելի չատցան, բայց մասնաւոր կարգադրութիւն մը եղած էր, որուն համաձայն երեսուն Օգոստինեան մայրապետներ միշտ կ՚արտօնուէին քանի մը յարկերու հիւանդապահի պաշտօնը գործադրել։ Ասկէց զատ, գլխաւոր մայրապետի մը վերին հսկողութեան ենթարկուած էր ամբողջ հիւանդանոցին ներքին գործերը։ Հիմա այս ամէնը պիտի փոխուի։ Մարդասիրական հոգածութեան տասներեք կամ աւելի դարերէ ետք վերջին մայրապետները պիտի մեկնին պատմական հին վայրէն խորին ցաւով յառաջիկայ Յունվ. 1ին, և իրենց պաշտօնը պիտի յանձնուի՝ տարբեր ձեռներու։

ՔՐՈՆԻԿ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ իր Նիստը կազմեց նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեան, Տ. Մովսէս եպսկ. Կէօմրիւկճեան, Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալագեան, Տ. Յովհաննէս Մկրտեան, Տ. Սահակ Տէր Սարգսեան աւագ քահանաները և Տ. Միքայէլ Աչճեան, Տ. Հմայեակ Էքսէրճեան և Տ. Գրիգոր Ճէպէճեան քահանաները։ Իսկ Քաղ. Ժողովէն ներկայ էին Տիրան պէյ Աչնան, Յարութիւն էֆ. Ալանեան, Տօքթ. Տիրան պէյ Սճէմեան և Վահան պէյ Սուրէնեան։

1. Ասկէ առաջ վարչական որոշումով և յատուկ հրանագով կարգադրուած էր ազգ. հաստատութեանց սեփական դրամ և արժեթուղթ ատանդ չի թողուլ մասնաւոր անհատներու քով։ Նոյնպէս և չի պահել նոյն հաստատութեանց մնացուկներուն մէջ, այլ յանձնել դրամատանց, և այս մասը կարեւորը չրջաբերական գրով յանձնուած էր ուրոնց որ անկ է։ Ժողովը հարկ դատեց Տնտես. Խորհուրդէն տեղեկութիւն ուզել թէ անթերի տեղի կ՚ունենա՞յ նոյն հրահանգին գործադրութիւնը և թէ որոնց քով, և ո՞ւր տեղ դեռ այդպիսի արժեթուղթեր և դրամներ կը գտնուին ի պահ դրուած։

2. Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան իր անձնական զբաղմանց պատճառաւ հրաժարական տուած էր Գարակէօղեան կտակի և արհեստական վարժարանի մէջեալ Խնամակալութենէն։ Ժողովը անհրաժեշտ նկատեց Ն. Վսեմութիւնը մասնակցութիւնը և հաւանութիւն չի յայտնելով իր հրաժարականին, որոշեց խնդրել Ն. Վսեմութենէն որ հաճի չարունակել իր պաշտօնը։

3. Խառն Ժողովը Նախորդ որոշմամբ մը Ս. Նախագահին յանձնած ըլլալով բարեյիշատակ Իսմէթքուի կտակին գործադրութեան համար կարեւոր միջոցները ի գործ դնել, Ն. Սրբազնութիւնը տեղեկութիւններ հաղորդեց ձեռք բերուած արդեանց վրայ և Ժողովը գոհութեամբ լսելով իր հաւանութիւնը յայտնեց ի գործ դրուած ձեռնարկութեանց մասին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ պատուիրակութեան կողմէ ղրկուած կարգ մը պաշտօնագիրներու մասին Ս. Պատրիարք Հայրը ներկուան Խառն Ժողովին մէջ տեղեկութիւններ տուաւ։ Նոյն պաշտօնագիրներու մասին հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարելու համար որոշուեցաւ յառաջիկայ Դշ. օր կրկին Խառն Ժողով գումարել։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, Վսեմ. Յովհաննէս Սագըզ փաչայի Էշգիրութեան ատենապետին բարձրացման առթիւ իր շնորհաւորութիւնները անձամբ մատուցանելու համար, Ն. Վսեմութեան ընակարանը գնաց։

ԱՐՄԱՇԻ դպրեվանքին մէջ այս տարի ընդամէնը 34 ուսանող կը գտնուի որոնց 9 սարկաւագ և 25ը աշակերտ են։ Սարկաւագներուն կրթական և բարոյական հոգը յանձնուած է Տ. Մեսրոպ Վրդ. Նարդեանի, և աշակերտներուն Տ. Շաւարշ Վրդ.ի։ Մառանի և մատակարարական տեսչութեան պաշտօնը պիտի վարէ Տ. Արսէն Վրդ. Եղիկեան։ Սակայն ինչպէս քանիցս ալ գրեցինք, Տ. Մեսրոպ և Տ. Շաւարշ վարդապետները մտադիր չեն պաշտօն ստանձնել Դպրեվանքին մէջ։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ Նպաստընկալ Վարժարանաց և Որբանոցներու համար ասկէց առաջ կազմուած Նպաստից Յանձնաժողովը իր ընտրութեան առաջին օրէն հրաւարած և մինչեւ հիմայ նոր անդամներ ընտրուած չըլլալով, Ս. Պատրիարք Հայրը կը չարունակէ անձամբ հոգալ մատակարարութիւնը նոյն կրթ. և բարոյական հաստատութիւններուն որոնց թիւը 160ի կը հասնի։ Նպաստընկալ նոյն հաստատութեանց 150ը աղքատիկ վարժարաններ են, որոնց համար ամսական մօտաւորապէս 50 ոսկի ծախք կ՚ըլլայ, իսկ մնացեալ 10ը որբանոցներ են որոնց համար ալ ամսական՝ 50 ոսկի կը ծախսուի։ Նպաստները ամէն երկու ամիսը անգամ մը կանոնաւորաբար կը ղրկուին նոյն հաստատութիւններուն։ Այս տարի անցած տարուընէ աւելի նպաստ հասած է Պատրիարքարան։ Բայց այս ենք որ Նպաստից Յանձնաժողովին հաշիւներն ալ պիտի հրատարակուին ամենայն մանրամասնութեամբ և նուիրատուներն ալ պիտի գիտնան թէ ինչպէս մասակարուած են իրենց առատաձեռնած դրամները որոն գումարը բաւական կարեւոր է կ՚ըսուի։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ կարգադրութեամբ կէստիկ Բաչայի քարոզիչ կարգուած է Տ. Տաճատ Ծ. Վրդ. Ոսկանեան, Խաղիւղի՝ Տ. Վահան Ծ. Վրդ. Յակոբեան և Ղալաթիոյ՝ Տ. Դնէլ Ծ. Վրդ. Գալէմքեարեան։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՏԷՆԻ աղգայիններէն ոմանք Ս. Պատրիարք Հօր խնդրագիր մը ղրկելով, յայտնած են թէ իրենց եկեղեցւոյն վրայ ձեռնադրուած Տ. Ներսէս քահանայ, Սունկուրլու մեկնած և հոն կը պաշտօնավարէ, և այս պատճառաւ իրենց առանց քահանայի մնացած են և կարգ մը երախաներ անկրօնութիւն կ՚ապրին և կարգ մը անձեր ալ առանց հաղորդութեան մնուած են։ Նոյն խնդրարկուները Պատրիարքարանէն կը խնդրեն որպէս զի Սունկուրլուի Թաղ. Խորհուրդը գտնէ Պուլկար Մատէնի եկեղեցւոյն վերադարձէ Տ. Եղիշէ քահանայի ձեռնադրութեան համար ծախսուած 25 ոսկին, որով կարելի ըլլայ գէթ՝ նոր քահանայ մը ձեռնադրել։ Այս աւթիւ դիտել կուտան թէ նոյն 25 ոսկիի ծախքը Սունկուրլուի Թաղ. Խորհուրդէն գանձուելու համար, Պատրիարքարանէն թէև քանիցս գրուած է Եօզկատի առաջնորդ Տ. Խրէն Ծ. Վրդպ. Դիմաքսեանի, բայց դժբաղդաբար նոյն Վրդ.ը Զաքարիական լռութեամբ մը մինչեւ հիմայ ո և է պատասխան տուած չըլլալուն, որոշուած է անգամ մը ևս գրել և պահանջել որ նոյն 25 ոսկին Պուլկար Մատէնի եկեղեցւոյն վճարուի։

ՖԻԼԻՊԷԻ մէջ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմուած և Պատրիարքական կոնդակով հաստատուած ըլլալով, Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը գումարուեր և իր դիւանը կազմեր և Պատրիարքարանի յայտագրեր է։

ՍԿԻԻՏԱՐԻ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Եղիկ Ծ. Վրդ. Գալիքճեան և Թաղ. Խորհուրդը, իրենց Թաղին Նորակազմ Դպրաց Դասին ընտրութիւնը Պատրիարքարան յայտագրելով անոր վաւերացումը խնդրած են։

ՏԻՐԱՆ ՊԷՑ ԱԼԷՔՍԱՆԵԱՆ երիտասարդ կառախումբով մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս դէպի Բարիզ իր ընտանեաց քով։ Արուեստագէտը թէեւ ամէն կողմէ եղած դիմումներու վրայ խոստացած էր ժողովրդական նուագահանդէս մը տալ յառաջիկայ կիրակի Բիթիլանի թատրոնին մէջ, սակայն թատրոնը եւրոպական չրջանի խումբի մը կողմէ նախապէս վարձուած ըլլալով անկարելի եղաւ իրագործել Բ. նուագահանդէսի մը առաջարկը։

Տարիս Լանթէի Սէրը

ԳՐԵՑ՝ ԲԻԶԱՌ ՖՕՍ

ՃԵ.

«Ճիօքոնտա»յի բանաստեղծին համար մէ՛կ դերասանուհի կայ միայն։ Էլէօնորա Տիւզէ. ինչպէս ասոր համար մէ՛կ բանաստեղծ կայ միայն, Կապրիէլէ ա՛Անունձիո։

Հետզհետէ Տօնաթօ կը զգուշանար ա՛յն ազդեցութենէն, զոր «Բիաչէրէ»ի «անկապաչ» քերթողը կ՚ընէր իրեն վրայ։ Բայց ո՞րքան մեծ էր իր դիմադրութիւնը, ա՛նքան ուժգին կ՚ըլլար իր համակրութիւնը։

Էլէօնորա Տիւզէի խօսելով, երես առած դպրոցական տղու մը դէմքով իր ժամանակի գեղեցկագէսը պերճախօս մը կը դառնար։ Դերասանուհիին առջև կը պարզէր յատակագիծ մը, անագին, խելացնոր — փառաւոր, հանճարեղ ծրագիր մը։ Էլէօնէրա Տիւզէի թատրոնի մը, Կապրիէլէ ա՛Անունձիոյի թատրոնի մը չինութիւնը։ Որովհետեւ նէ ու ան իրարու կը վերաբերէին. երկուքն ալ անբաժանելի՛ մարդ մը։ Երկուքն ալ արուեստագէտի էութիւն մը, որուն նմանը կարելի չէր որ ըլլար ա՛յսպիսի միութեամբ, ա՛յսպիսի հանդոյցով, ո՛չ եղած էր և ո՛չ պիտի ըլլար։

Թատրոնը տեսարան մը պիտի ըլլար երկու անբաժանելիներուն համար։

Պիտի բարձրանար Ալբայեան ծովուն ափանքը։ Հեռո՛ւն, հեռո՛ւն պիտի չրզար ցամաքին վերեւ, մշտադալար պուրակի մը և ծաղկաւէտ արօտներու մէջեւ, սիւնազարդ ճեմելիքներէ չրջապատուած, հնօրեայ զուարթութեամբ, հնաբոյր սոճականութեամբ հանդիսաւոր չենք մը։

Բարձրը, վերեւը ա՛յն խորհրդաւոր հրաբեան ծովուն, որ տառմի մը նկարագիրը ունէր, որ կրած էր Լատինի ամենահին սրբարանը, պիտի ամբառնար երկու միայեալին տունը։

Տիւռէնեան ծովուն կոնակները կը փոգիփոգէին բարձրադիր տունին վերեւ, և մօտէն կ՚ողջունէին զայն Նէմեան լճին թաւուտներուն ստուերները, որոնց մէջ Ովիլսաէ ծածկած էր Տաւրիսէն գողցած Արտեմիսին պատկերը, որոնց մէջ Եգերիա յաւերժարար իր մահկանացու արքունի ամուսնին մահուան առթիւ զգացած կսկիծէն չքթած էր արցունքներու, որոնք դեռ այսօր կը ցօղէին։

Էլէօնորա Տիւզէի և Կապրիէլէ ա՛Անունձիոյի մեծենաչէնքէն վեր կ՚աչտանակէր ուխտաւորն Հռոմ և Հռոմի դաչտանկարը Վօլսքեան լեռնաշղթայէն մինչեւ Եարուբոյ անտառախիտ բլուրները, պատկերը աչխարհի մը, ա՛նքան մեծ ու ա՛նքան վեհ որքան այս երկուքին մտածումներուն թռիչքը դէպի արուեստասէր արուեստագէտներու հոգին։

Եւ Մոնթէ Բավոյի կատարին տակ այս տունին հոմար կը կերտէր Կապրիէլէ ա՛Անունձիոյի տառմները. այս տունին մէջ կը մարմնացնէր Էլէօնորա Տիւզէ քերթողին անձնաւորումները, որ նէ ինքն էր։

Հռոմէն կը հոսէին, կը խուժէին, բոլոր քաղաքներէն, բոլոր գաւառներէն, ամբողջ երկրէն, Ալբայեան ծովուն վրայ թատրոնին մէջ մտիկ ընելու ինչ որ Կապրիէլէ ա՛Անունձիո կերտած էր Էլէօնորա Տիւզէի համար։ Կը դիմէին Դերմանիայէն և Ֆրանսայէն, աչխարհի ամէն մասերէն։

Այս տունին համար միայն կուգային Հռոմէական Դաչտագետները, Կապրիէլէ ա՛Անունձիոյի քերթուածներուն պատճառաւ միայն, Էլէօնորա Տիւզէի նուագածութեան համար միայն։

Երբ քերթողը իր վերջին գործը գրեց, և դերասանուհին այս վերջին գործը խաղաց, Ալբայեան ծովուն վրայ գտնուած տունը բոցավառեցաւ. մինչև երկինք պոռղող գոյր, այս երկուքին հանճարէն, սէրէն բռնկած, զորս ոչինչ կրնար բամնել։

Կապրիէլէ ա՛Անունձիո կը խօսէր. կը խօսէր Էլէօնորա Տիւզէի, և Տօնաթօ Փարիզի մտիկ կ՚ընէր, զմայլանքէն գունատած, բայց լուսափայլ նայուածքով։ Զէր տեսներ հրաչագեղ կինը իր քովը, այլ պարտաւոր էր երկուքին մտիկ ընել, մտիկ ընել—մտիկ ընել...

Ցանկարծ, իր յատիչատկութեան միջոցին, գոգցես տեսիլք մը եկաւ վրան։ Ցանկարծ կարկառուն մահատիպ Վչտակոծ Ս. Կոյսի կերպարանքով մենաւոր կին մը միայն տեսաւ։ Դարչ մչուչէ պարուրուած, կարծես կը տատանէր երկինքի և երկրի միջեւ, կարծես կը պրպտէր երկնքի ու երկրի միջեւ։

Զո՞վ։

Իր երկրորդ հոգին, զոր կորսնցուցած էր։

Սարսուռ մը քստմնեցուց Տօնաթոն մենաւորին երեւոյթէն ծագած։ Աչխարհի վրայ էր ասիկա։ Անբաժանելին ալ բաժնուած։ Երկու մարդիկ, երկու հոգիներ, որոնք մէ՛կ մարդ, մէ՛կ հոգի էին, — ասոնք կրնային միթէ անջատուիլ։

Երկուքէն իւրաքանչիւրը դարձեալ մենաւո՞ր ինք իրեն համար...

Բանաստեղծներէն իւրաքանչիւրը անհեթեթ մենաւորութեան մէջ պիտի չսպառուէ՞ր, պիտի չիւծէ՞ր միւսին համար կրկնած ցանկութեան երեսէն, անոնցմէ իւրաքանչիւրը մենաւոր ինք իրեն համար պիտի չմնանէ՞ր սիրոյ մահ մը։

Եւ միակ Էլէօնորա Տիւզէի պատկերը Տօնաթոյի ներքին տեսութեան առջեւ ուրիշ կնոջական դէմքի մը փոխարկուեցաւ. Տարիա Լանթէի դէմքին։

Մոլորահետ ոգիի մը պէս կը տեսնէր զայն իր ետեւէն հետամուտ։ Կը զգար, կ՚լմանար կսկծալից ձայնը, որով նէ, զինքը չգտնելով, անգուռնդ ի վար կը գլորէր կարթակոտոր։

Այո՛, այո՛, այո։ Անբաժանելին ալ կրնար բաժնուիլ աչխարհի վրայ...

XII

Եկաւ Ասթուրայի Կոմսին հանդէսը Եգերիա պուրակին մէջ, հռոմէական ամրան Հայ-Լայֆական մեծ ցնցումը։

Որովհետեւ Մարկերիթա իշխանուհին խոստացած էր գալ, առաջնակարգ սպիտակազգեստ ընկերութեան երիտասարդներէն պատուակալ խումբ մը կազմուեցաւ, որոնք իրեւ Պրետորեան տարազաւորուած, պիտի ուղեկցէին սիրեցեալ իշխանուհին Կուիրինալի դուռնէն սկսելով։

Բանաստեղծները իրենց մենաւորութեան մէջ պիտի չսպառուէ՞ր, պիտի չիւծէ՞ր միւսին համար կրկնած ցանկութեան երեսէն, անոնցմէ իւրաքանչիւրը մենաւոր ինք իրեն համար պիտի չմնանէ՞ր սիրոյ մահ մը։

Եւ միակ Էլէօնորա Տիւզէի պատկերը Տօնաթոյի ներքին տեսութեան առջեւ ուրիշ կնոջական դէմքի մը փոխարկուեցաւ. Տարիա Լանթէի դէմքին։

Մոլորահետ ոգիի մը պէս կը տեսնէր զայն իր ետեւէն հետամուտ։ Կը զգար, կ՚լմանար կսկծալից ձայնը, որով նէ, զինքը չգտնելով, անգուռնդ ի վար կը գլորէր կարթակոտոր։

Այո՛, այո՛, այո։ Անբաժանելին ալ կրնար բաժնուիլ աչխարհի վրայ...

XII

Եկաւ Ասթուրայի Կոմսին հանդէսը Եգերիա պուրակին մէջ, հռոմէական ամրան Հայ-Լայֆական մեծ ցնցումը։

Որովհետեւ Մարկերիթա իշխանուհին խոստացած էր գալ, առաջնակարգ սպիտակազգեստ ընկերութեան երիտասարդներէն պատուակալ խումբ մը կազմուեցաւ, որոնք իրեւ Պրետորեան տարազաւորուած, պիտի ուղեկցէին սիրեցեալ իշխանուհին Կուիրինալի դուռնէն սկսելով։

Իշխանուհին և իր չքաղդիր սիկինները միակ անձերն էին, որոնց համար պարտաւորիչ չէր հնօրեայ տարազին պայմանը։ Սակայն ծանուցուած էր որ վեհ կինը սպիտակ չինական չղարշէ վերարկու մը պիտի կրէր։ գլխարկի տեղ քող մը, և նոյնը հրամայած էր իր չքաղդրուհիներուն, բարեհաճութիւն մը, որ ընդհանուր ոգեւորութիւն յուզեց։ Բոլորին կէս ճամբան, մարդագետնին վերայ, փռուած էր բոսորափայլ գորգ մը։ և հնաչուք մարմարակուռ բազկաթոռ մը զետեղուած։ Սպիտակ վարդեր կը ցանէին գորգին վրայ և բազկաթոռը կը պակէին բազմաթերթեան վարդերով։ Իշխանուհին ձախ կողմը նստած էր Ասթուրայի կոմսուհին։

Ոգնիւ կերպասներով ծածկուած և վարդերով ցանուած էին նաեւ հանդիսականներուն նստարանները։ Իրենց առջեւ ունէին կաղնեծառ բլուրը և աղբերակունքով քարայրը, Հռոմ կը տարածուէր անոնց աջակողմը, ձախակողմը Ալբայեան ծ

ՀԱՅ-ՀՌՈՎՄԻԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Կ.-Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան մէկ քանի օրէ ի վեր թեթեւ տկարութենէ մը կը տառապի և ոչ է այցելու չընդունիր։ Անձնական բժիշկը Տօքթ. Զօհրապ էֆ. որ կը դարմանէ Ն. Սրբազանութիւնը, կը հաւատէ թէ մէկ քանի օրէն կատարելապէս պիտի ապաքնի։

Կ.-Պատրիարք Սրբազան իր հիւանդութեան պատճառաւ չկրնալով անձամբ շնորհաւորել կայս. Անձնական Գանձուն նախարար Վեսմ. Սաքրզ Յովհաննէս փաշայի վէզիրութեան ատիճանին բարձրացումը, առջի օր իր կողմէ երկու հոգեւորականներ ղրկեց Ն. Վեսմութեան ապարանքը։

*** Յառաջիկայ չաբաթ առաւօտ Կ.-Պատրիարք Սրբազանը Բերայի Անարատ Յղութեան Քերդ մատուռին մէջ, մայրապետութեան ատիճան պիտի տայ երեք Հայ-Հռովմէական օրիորդներու որոնց 2ը Հալէպցի և 1ը Թոքատցի։ Այս երեք քոյրերը նախապէս ընդունած են սքեմ և հիմայ ձեռնադրութիւն պիտի ստանան։ Անարատ Յղութեան մայրապետանոցին օրէնքն է որ միեւնոյն անունով յորջորջուող երկու քոյրեր չգտնուին միեւնոյն ժամանակ, հետեւաբար Հայ անուններու ցանկը սպառած ըլլալով լատինական անուններով պիտի յորջորջուին երեք նորընծայ քոյրերը Էլէօնօրա, Էրմէնթին և Հանրիէթ։

Կ.-Պատրիարքը առաջին անգամ ըլլալով պիտի զգեստաւորուի Մաքս իշխանի նուիրած Պատարագի հագուստովը։

*** Ս. Յովհան Ոսկեբերանի 1500 ամեակին առթիւ Հայ, Ասորի, Յոյն-Մելքիթ, Յոյն-Կաթոլիկ և այլ ծէսերով կատարուած արարողութիւնները նկարագրած էինք։ Կ.-Պատրիարք Սրբազանը այս հանդէսները ներկայացնող գեղակերտ խմբանկար մը պատրաստել տուած է զոր յառաջիկայ չաբթու պիտի ղրկէ Հռոմ, Պիոս Ժ. Պապին։

*** Հանգ. Արէլեան վրդ.ի կտակի խնդրոյն համար Գոյուտեան եպիսկոպոսը Բարիզ ղրկուած էր։ Այս անգամ յիշեալ եպիսկոպոսը իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով այս չաբթու մայրաքաղաքս կը հասնի։

ՄԱՍԻՍ ԴՐԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԵՐԹԸ. ծանօթ հրապարակագիր Ենոլք էֆ. Արմէնի խմբագրապետութեամբ յաջողապէս աւարտեց իր անդրանիկ տարեշրջանը և անցած չաբթու հրատարակեց Բ. տարեշրջանի Ա. թիւը։ Մեր պաշտօնակիցը, ինչպէս գրած էինք, փոխանակ խօլ վազքով մը սուրալով կէս ճամբան կանգ առնելու, լրջութեամբ ձեռնարկուած ամէն գրական գործի նման, ծանր ծանր ու ատիճանաբար զարգացուց իր թերթը որ այսօր կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ գրականութեան մէջ։ Մասիս իր յառաջիկայ շրջանին համար ապահոված է աշխատակցութիւնը ծանօթ գրողներու և աւելի խնամով պիտի շարունակէ իր գրական ձեռնարկը։ Հանրութիւնն ալ փոխադարձաբար պիտի փութայ անշուշտ քաջալերել այս գրական թերթը, որուն պէտքը այնչափ զգալի է նրբաճաշակներու համար։ Կը շնորհաւորենք մեր պաշտօնակիցը և յաջողութիւն կը մաղթենք։

ՎԱԽՃԱՆԵԱՆ Քահանայի մը (Փէչլիվանեան Տ. Խորէնի) խելացնոր մէկ աղջկան, ժամանակէ մը ի վեր Սկիւտարի մէկ քանի թաղերուն մէջ մուրալու համար, անցորդներու ձեռք բանալը և անոնցմէ ողորմութիւն խնդրելը, թերթերէ ոմանք խնդիր ընելով, նոյն թաղերու քահանաները և Թաղ. Խորհուրդները պատասխանատու նկատած և անոնց ուշադիր հոգածութեանը յանձնարարած էին։ Այս մասին մեզ հաղորդուած ծանօթութիւններէ կը տեղեկանանք թէ եէնիմահալլէի Թաղ. Խորհուրդը հանգուցեալ քահանային վախճանումէն սկսեալ մինչև այսօր, թաղային անտուկին վիճակին նեղածին չափով ամսական նպաստ մը յատկացուցած և մինչև այսօր կանոնաւորապէս վճարած է։ Վերջերս սակայն նոյն աղջիկը իր մերձաւոր պարագաներուն թելադրութեամբը բռնադատուած է իրիկունէ իրիկուն ուշ ատեն թաղին անցորդներուն ձեռք բանալ և մուրալ, հակառակ պարագային, փոխանակ հացի՝ ծեծ ուտելու սպառնալիքով։ Իրաց այս վիճակին հանդէպ Ս. Կրպի. Թաղ. Խորհուրդը, յիշեալ թշուառ աղջկան պարագաներուն պէտք եղած յորդորն ու խրատը տուած, և առաջարկած է այս մտացիր աղջկանը Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ պատսպարել տալ, հակառակ պարագային, որոշուած նպաստը դադրեցնելու սպառնալիքով, սակայն ցաւալի է ըսել թէ՝ այս սպառնալիքը ո և է ազդեցութիւն ըրած չէ թէ՝ աղջկան և թէ ա՛նոր պարագաներուն վրայ, և մինչև այսօր կը շարունակէ մուրացկանութեան նոյն սխուր վիճակը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Հանգ. Տիկին Յուլիանէ Ալթունճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 108 ղ. նուիրած է Դրիգոր էֆ. Քէլէկեան։

ԴԷՐԳ-ԱՂԱՃԻ Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյն մէջ ամսոյս 4ին կիր. գիշեր վայելուչ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ Պալըքէսէր բնակող Պոլսեցի դեղագործ Երուանդ էֆ. Գուլումեանի պսակադրութեան հանդէսը՝ Օր. Վարդուհի Ս. Ճիզմէճեանի հետ, կնքահայրութեամբ Պալըքէսէրի պատուաւոր վաճառականներէն Մարգիս էֆ. Զաքրեանի։ Զեռնտուութիւնը կատարեց Տ. Ղեւոնդ քհ. Աշճեան։ Բայց՝ հրաւիրեալներէն ատուար բազմութիւն մը խանուած էր եկեղեցին։ Արարողութիւններէն ետք հարսանեկան թափօրը առաջնորդուեցաւ հարսին ծնողաց Տէր և Տիկին Ստեփան Ճիզմէճեանի բնակարանը, ուր ճոխ հիւրասիրութեամբ մը պատուասիրութիւնք տեղի ունեցան։ Նորապսակ ամուլին բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ հասան, շնորհալի հարսը ընդունեց նաեւ Թանկարժէք նուէրներ։

ՔԱՐՍԽՕՔ

Երկուշաբթի օր ժամը 7½ին Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Պետրոս էֆ. Գարագաշեանի՝ Օր. Զապէլ Փէշտիմալճեանի հետ, կնքահայրութեամբ Տիար Մարգիս Ժամկոչեանի։ Ներկայ էին երկու կողմի բազմաթիւ ազգականներ և բարեկամներ։ Եկեղեցին լուսազարդուած էր։ Զեռնտուութիւնը կատարեց Տ. Խորէն քահանայ։ Արարողութիւններէն ետք հարսանեկան թափօրը առաջնորդուեցաւ Տէր և Տիկին Ստեփան Ճիզմէճեանի բնակարանը, ուր ճոխ հիւրասիրութեամբ մը պատուասիրութիւնք տեղի ունեցան։ Նորապսակ ամուլին բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ հասան, շնորհալի հարսը ընդունեց նաեւ թանկարժէք նուէրներ։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Բերա, Աճէմեաններու բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Մկրտիչ էֆ. Խանզատեանի՝ Օր. Արաքսի Ա. Աճէմեանի հետ, երկու կողմի բարեկամներու և ազգականներու ներկայութեան։ Մկրտիչ էֆ. համակրելի և գործունեայ երիտասարդ մըն է։ իսկ Օր. Արաքսի ընտանեկան կրթութիւնն ստացող համեստ Օրիորդ մըն է։

Ալթունճեան ընտանիքը խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ

ՏԻԿԻՆ ՅՈՒԼԻԱՆԷ ԱԼԹՈՒՆՃԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Հռչակաւոր ջութակահար Մ. Ժաք Թիպօ որ այս միջոցիս Պոլիս կը գտնուի, այս գիշեր նուագահանդէս մը պիտի տայ Իւնիոն Ֆրանսէզի սրահին մէջ ժամը 9ին (Ք. Ե.)։ Մ. Թիպոյի, դաշնակի վրայ, պիտի ընկերակցի տաղանդաւոր դաշնակահար Մ. Տավիտ Պլից։ Յայտագրին մէջ կան Սէն-Սանսէն, Մօցարթէն, Սքարլաթթիէն, Պախէն, Շոբէնէն, Վիէօթանէն ու Վինիավսքիէն ընտրուած կտորներ, արուեստագիտական նրբութեամբ։ Վերապահուած տեղերուն գինն է կէս օսմ. ոսկի, իսկ միւս տեղերունը՝ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմակները կը ծախուին Իւնիոն Ֆրանսէզի մէջ և Մ. Էրնէսթ Քօմանտիկէրի երաժշտական վաճառատունը։

×

CERCLE MUSICAL
DE CONSTANTINOPLE
1907.1908 ՇՐՋԱՆ

Այս երաժշտական ակումբը որ չորս տարիէ ի վեր հիմնուած է, կը վերսկսի իր նուագահանդէսներու շարքին։ Կազմակերպողներն են Պ. Պ. Ա. Պրաուն, Ա. Ջութակ, Ի. Պրաուն, Բ. Ջութակ, Ի. Սէլվէլի, դաշնակ. Օ. Կոլտենպէրկ, Ալգօ, Ժ. Սթանօ, թաւջութակ, և Սմբատ Քէսէճեան արկղակալ։

Նուագահանդէսները տեղի պիտի ունենան Իւնիոն Ֆրանսէզի սրահին մէջ կիրակի օրեր կէս օրէ վերջ ժամը 2½ին։

Ա. Նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի։

4 նուագահանդէսի համար բաժանորդագիրն է կէս անգլիական ոսկի մէկ հոգիի համար և երեք հոգինոց ընտանիքի մը համար մէկ անգլ. ոսկի։

Մուտք՝ 20 ղրուշ։

Դպրոցականներու համար 5 ղրուշ։

Տօքթօր Գարլօ Յակոբեանի աղջը կարդալ չորրորդ երես

ՆԵՐՔԻՆ

ՇՈՒԷՏԻ կեսթաւ Ն. նոր թագաւորը փոխադարձ հեռագիրով շնորհակալութիւն յայտնեց այն ցաւակցութեան համար զոր Վեհ. Սուլթանը յայտնած էր Օսքար թագաւորին մահուան առթիւ։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Գերման դեսպան Պ. Մարշալ իբր Լահէյի ժողովին գերման Ա. պատուիրակ բացակայած միջոցին, Պոլսոյ դեսպանութեան գործերը փոխանորդաբար կը վարէր Մ. Քիտերլէն-Վէխթէր։ Պ. Մարշալ առաջիկայ չաբթու Պոլիս կ'ըսպասուի։ Հետեւաբար Մ. Քիտերլէն Վէխթէր կը մեկնի չաբաթ օր Պոլսէն։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ականակուռ Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Պաղտատի կուսակալ Հաղիմ պէյի։ Ականակուռ Օսմանիէ՝ Բուլգարիի կայս. երեք նահանգներուն մէջ ոստիկան-զինուորներու կազմակերպութեան պաշտօնեայ առաջին ֆէրիգ Տէճորճիս փաշայի։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ Սպեր գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ նոյն նահանգին Բէֆահիէ գաւառակին գայմագամ Մահմուտ Նէտիմ էֆ. որուն յաջորդեց Սպերի գայմագամ Աֆիֆ էֆ.։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութեան Իտարէի վարժարաններուն Տնօրէն անուանուեցաւ Բիւշտէի վարժարաններուն Տնօրէն Սայա պէյ, որուն յաջորդեց Կրթական Խորհուրդին առաջին քարտուղար Խալիլ Էտիպ պէյ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Անգլիական լրագիր մը կ'ըսէ թէ Պերլինի մէջ գերման դրամատէրերը քննութիւն կը կատարեն՝ Պաղտատի երկաթուղիին չինութեան համար իրենց կողմէ դրուելիք դրամագլուխին քանակութեանը մասին։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ Պաղտատի երկաթուղիին երկու մասերուն՝ այսինքն չինութեան տեսակէտով ամէնէն դժուար տեղերը՝ Տաւրոսի շրջակայքն ալ հաշուելով, 400 քիլոմեթրոց մէկ կտորին չինութիւնը մօտերը պիտի սկսի։

ՈՐԲԵՐՈՒ ատացուածոց կանոնագրին 99րդ յօդուածին վրայ յաւելում մը եղաւ Նախարարաց Խորհրդին որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայս. Իրատէով։

ՄԱԿՍՈՒՍԷԻ վարչութիւնը, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Անգլիոյ մէջ երկու շոգենաւ չինել պիտի տայ՝ Կղզիներու և Դատրգիւղի գիծերուն համար։ Բ. Դուռը խնդիրը ծանոյց Ծովային Նախարարութեան՝ ղրկելով նաև այդ շոգենաւերուն նկարները ու յատակագիծերը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը ջնջեց Ֆիլիբվիլի, Պոնի և Թունուսի ժամանմանց դէմ դրուած առողջապահական միջոցները։

ՈՍԿԵՂՋԻՐԻ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐԸ.— Իպսալ դիտողութիւն կընէ Ոսկեղջիւրի շոգենաւերուն հիմնուան անկանոն վիճակին վրայ և կ'ըսէ թէ այդ շոգենաւերուն թիւը հետզհետէ կը պակսի և եղածներն այլ եւս երթեւեկելու անկարող վիճակի ենթարկուած են։ Ուղեւորները մէկ քառորդ ժամուան տեղ երթալու համար մէկուկէս ժամ կը կորսնցնեն կա՛մ կամուրջին և կամ նաւամատոյցին վրայ սպասելով ցուրտին ու անձրեւին դէմ։ Հետեւաբար անհրաժեշտ կը դառնան քանի մը սրընթաց շոգենաւեր գնել և նաւամատոյցներու վրայ սպասման սրահներ չինել։

ԴՈՆԻԱՑԻ ԴԱՇՏԸ ոռոգելու մասին պատրաստուած ծրագրին համաձայն ընդամէնը 580,000 արտավար մշակելի հող երեւան պիտի ելլէ՝ այսինքն ճահիճներուն չորցուելէն 80,000 և ոռոգման հեռեւանքով մշակելի վիճակի ենթարկուելիք 800,000։ Այդ հողերուն վրայ մշակելիք զանազան տեսակ բերքերը ի հարկին ջրելու համար պէտք պիտի ըլլայ կանոնաւոր ջրանցքներ չինել։ Զեռնհաս պաշտօնարանը հեռագրեց Գոնիայի կուսակալութեան՝ տեղեկագրել թէ այդ պարագային նոյն 580,000 արտավար հողերուն վրայ մշակելիք ցորենէն, գարիէն ու եգիպտացորենէն տարեկան ո՛րքան բերք պիտի առնուի, ո՛րչափ հասոյթ պիտի գոյանայ և ոռոգման հետեւանքով հասոյթները ո՛րքան յաւելում պիտի կրեն։

ՄԵՐ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Սապահ խմբագրական մը կը նուիրէ մնանկութեանց և հետեւեալ տեսութիւնները կ'ընէ.— Ամերիկեան մնանկութեանց և մեր մէջ պատահող մնանկութեանց միջեւ մեծ տարբերութիւն կայ։ Ամերիկայի մէջ առեւտրական ասպարէզ նետուողներէն շատեր՝ կա՛մ երկաթուղիի գծի մը հաստատութեան կա՛մ գործարան մը բանեցնելու համար ընդհանրապէս կարգ մը թուղթի կտրուածքներ մէջտեղ կը հանեն։ Այնտեղ գործող ընկերութիւններէն և սեղանաւորական հաստատութիւններէն շատեր բաժնեթուղթ և պարտաթուղթ կը հանեն և կարգ մը ծանուցման եղանակներու և խաբէական միջոցներու դիմելով կ'աշխատին այդ թուղթերուն արժէք մը ընծայել։ այսպէս իրենց գործառնութիւնները ամուր հիմ մը չեն ունենար և պզտիկ դժուարութեան մը վրայ անմիջապէս կը սընանկանան։ Եւ սակայն մեր մէջ այնպէս չէ։ բաժնեթուղթ և պարտաթուղթ հանելու գործողութիւնը շատ մը պայմաններու ենթակայ է։ Կայս. Կառավարութիւնը ամէն պանքայի թոյլ չի տար որ այս տեսակ թուղթեր հանէ և այսպէս հանրային չահերը կը պահպանուին մեծ հոգածութեամբ։ Ժողովուրդն ալ այս պատճառաւ օրինակի համար, Օսմ. Պանքայի պանքնոտներէն ուրիշ նոյնօրինակ թուղթերու յարգ չընծայիր։ Մեր մէջ մնանկութիւնները երեք կարգի կարելի է բաժնել։ Վաճառականը կա՛մ իր պարտքէն շատ աւելի գոյք կրնայ ունենալ, բայց պարտքը չի կրնար հաստուցանել և չի կրնար պանքայատիրոջ հետ համաձայնութեան գալ, կա՛մ իր մասին չրջած անհնպատ զրոյցներու, միջնորդներու և մերթ ալ թերթերու սխալ տեղեկութեանց վրայ գործը դարձընելու անկարող կը գտնուի և կա՛մ իր անձնական չահուն համար խարդախութեան կը դիմէ։ Օսմ. երկիրներու մէջ խարդախ մնանկութիւններ քիչ կը պատահին։ մեր մէջ մնանկութիւնները գլխաւորապէս միւս երկու տեսակներուն կարելի է բաժնել։ Այսինքն՝ վաճառականը, հակառակ իր ուղղամտութեան, օր մը նեղը կը դրուի իր պահանջատէրերէն, և հակառակ իր բարեացակամ չա՛ն-քերուն դրամ չի կրնար գտնել, կը մնանկանայ։ Դարձեալ, պանքա մը կամ առեւտրական մեծ տուն մը իրենց վարկ բացած մէկ վաճառական մասին քննութիւն կատարել կուտան մշնորդներու, առանցմէ ոմանք շատ անխիղճ կ'ըլլան, և կա՛մ այդ վաճառականէն իրենց ուզածը չկրնալ ձեռք բերելնուն, և կա՛մ անոր մբցակից մէկ վաճառականէն աւելի չահ ապահովելնուն համար սխալ և անհիմն զրոյցներ կը շրջաբերեն։ Ասոր վրայ պահանջատէրը կը կրկնեն իրենց պահանջները և երբ պատուաւոր վաճառականը չի կրնար հաստուցման միջոց մը գտնել, իր մնանկանալը կը պահանջուի, թէև այդ վաճառականը թերեւս իր պարտքէն աւելի գոյք ունի, բայց ի՞նչ օգուտ։ Այս կարգի վիճակներու առաջքը առնելու երկու միջոց կայ։ Ա. Պանքաները և սեղանաւորական հաստատութիւնները պէտք է որ պատուաւոր միջնորդներ գործածեն, առեւտրական մասնաւոր և ընդհ. վիճակներու մասին ստոյգ տեղեկութիւններ քաղեն։ Բ. Դժուարութեանց ենթարկուած վաճառականներու պէտք է պայմանաժամ տալ։ Վաճառականներն ալ ամէն Տան՝ իրենց բացած վարկէն և տուած դիւրութենէն պէտք չէ որ խաբուին, և չրջահայեաց կերպով շարժելով, իրենց նիւթական կարողութենէն վեր պարտքերու տակ պէտք չէ որ մնան։ Արդէն իր հաշիւներուն մէջ կանոնաւոր եղող վաճառականի մը մանկութիւնը պահանջել՝ անոր համար որ չէ կրցած պայմանաժամը լրացած մուրհակները հաստուցանել, պահանջատէրերուն համար օգտակար չի կրնար ըլլալ, որոնց ձեռքը աւելի դրամ պիտի անցնի եթէ թոյլ տան որ պարտատէրը իր հաստուցումները ընէ մասնաւոր մասերով, քան եթէ foliforsաղօներ կնքեն և չատ մը յոգնութիւն կրեն։ Տարիներէ ի վեր մեծամեծ ջանքերով և աշխատութիւններով երեւան եկած տուն մը մնանկութեան ենթարկել՝ բնաւ հաշտ չի կրնար ըլլալ մարդասիրական ոգիին։ Այդ մնանկութիւնը ո՛րքան կը վնասէ այն Տան հետ գործողներուն։ Պանքաներէն, սեղանաւորական հաստատութիւններէն, մեծ Տուներէն սկզմամբ սպասելիք բանը՝ վաճառականներու և վաճառականութեան ծառայութիւն մատուցանել է։ Հակառակ պարագային ի՞նչ օգուտ ձեռք պիտի բերուի։ Վերջապէս եթէ վաճառականներուն թոյլատուութիւններ տրուին և եթէ այս վերջինները այս կամայն Տուներէն իրենց համար բացուած վարկէն և դիւրութիւններէն չխաբուին՝ գիտնալով թէ այդ Տուները յետոյ իրենց դէմ պիտի շարժին, միւս կողմէ կայս. կառավարութեան կողմէ ալ խարդախ մնանկներու մասին ի դործ դրուած միջոցներուն չնորհիւ, մնանկութիւնները մեր մէջ չատ աւելի հազուադէպ պիտի ըլլան։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—Իսաք Կրէկով անուն անձ մը ձեռնհաս պաշտօնարանէն արտօնութիւն խնդրեց Ռումելիէն բերուելիք ցորենի, գարիի ու վարսակի կոթերը յարդի վերածելու Դասմ Փաշայի մէջ իր ունեցած քարուկիր գործարանին մէջ՝ քարիւղաշրժ «մոդէօռ»ի մը միջոցաւ։

ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԸ.— Պեսական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղը քննութեան ենթարկեց Պոլսոյ թաղապետական չրջանակներուն յարմար վայրերը սպանդանոցներ հաստատելու ծրագիրը։

*** Մասաճառներուն նորէն ծանուցուեցաւ որ սպանդանոցներէն իրենց խանութները փոխադրուելիք միսերը կախուին զինկոյով ծածկուած մաքուր տախտակներու վրայ։ Անասունները դրամական տուգանքի պիտի ենթարկուին և երբ իրենց արարքը կրկնեն, դրամական տուգանքը պիտի կրկնապատկուի։

ԶՄԵՌՈՒԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ.— Եղանակին յարմար և անգլիական ու գաղղիական առաջնակարգ կերպասներէ պատրաստուած պանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստի ճոխ մթերք մը հասած է Սուլթան Համամ Բինթօ խանի տակ «Ճէլլան» հանրածանօթ հանդերձատունը՝ որոնք գիներ մասին ամբողջի առաւելութիւն մը ունենալուինն հանդերձ կը ծախուին մէկ թիւը 2 ղրշ.ի և 0/0ին 10 զեղչով։ Հոն կը ծախուին նաև անգլիական գործարաններու արանց և տղոց մուշտակները. առթիւ մը որով յուսալի է թէ հասարակութիւնը պիտի կարենայ գնահատել։ 5—18

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԱՒԻ ՓԱԽԱՒՈՒԹԻՒՆ.— Բուլգարիա Հիսար բնակող և Պոլիս, Պալըք Բազար, 127 թիւ՝ խանութը տեղանաւոր Համբարձում էֆ. երէկ կամուրջի ոստիկանութեան դիմելով պատմեց թէ նոյն տեղը լումայափոխ Մկրտիչ անուն մէկու մը երեք չորս օր առաջ 700 ոսկի տուած է, չանգործել տալու համար։ Ասոր փոխարէն մուրհակ մը առած է թէև, սակայն Մկրտիչ դրամը առնելու հետեւեալ օրը փախեր է Ինկիլիզ։ Ոստիկանութիւնը քննելով, հաստատեց թէ իրաւամբ Մկրտիչ շորթած է 700 ոսկին և փախած. հետեւաբար անոր ձերբակալման համար հարկ եղածը ի գործ դրաւ։

ԳՈՂԵՐ մտան առջի գիշեր Էմին Էօնիւի Նամակատան մէջ, սակայն ոստիկանութիւնը լսելով գողերը առանց բան մը կարենալ շորթելու յաջողեցան փախչիլ։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՔՍԱԿԱՀԱՏ Թաթաւլացի Նանքօ որ հազիւ 15 տարու է տակաւին, երէկ երբ կամուրջին կողմը անցորդներուն գրպանները կը խուզարկէր, ձերբակալուեցաւ։

*** Քսակահատ մը նախընթաց գիշեր կլավախի փողոցին մէջ շորթեց Բրթի-Շանի թատրոնին պարուհիներէն Օր. Տինայի ձեռքի պայուսակը ուր 12 ոսկի կար և անցաւիրը։

ՇՈՒՐ ԻՆԿԼԻՐ.— Մահմուտ Փաշա, Եասէմին խանը հաստատուած Սթաւրի երէկ Եէմիշի առջեւէն շոգենաւ նստած ատեն, ծովը ինկաւ ակայն ազատուեցաւ։

ԿՌԻՒ.— Խաղիւղի մէջ նախընթաց գիշեր երկաթգործ Օննիկ կռուելով Համբարձումի հետ զայն վիրաւորեց։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ
(Նոյեմ. 28 Յորեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին	ճերմակ	օխան 51—52
Երկրորդ	»	» 49—50
Խառն		48—
Ջաւսարը		47—
Կարծր առաջին	»	53—54
Կարծր միջին	»	49—50
Կարծր խառն	»	47—48

Այսօր = վեհն Անասելի ցորեն ժամանեց։

ԱԼԻՒՐ ՂԲ.

Տեղական դրամ Ա. պրակ		102—
» » Բ.	»	100—

ԹՈՓ

Օխան 23½ փարա

ԳԱՐԻ

Դանուբ	քիլէն	18—19½
Բուլգարիա և Մերսին	»	17½—18½

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍԴՈՒՔՀՈԼՄ, 10 Դեկա.— Նոր թագաւորին փափաքով, Ազգային սուգ չպիտի բռնուի Օսքար թագաւորին մահուան առթիւ, նկատելով որ Ազգային առեւտուրը կրնայ վնասուիլ։ Հետեւաբար թատրոնները և զբօսավայրերը վերաբացուեցան։ Օսքար թագաւորին մարմինը երէկ զմռսուեցաւ։ Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Դեկտեմբեր 18ին։ Գերման կայսեր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ իր եղբայրը՝ Հայնրիխ իշխան Բրուսիոյ։ Իսկ Աւստրիոյ Կայսեր ներկայացուցիչը՝ գահաժառանգ Ֆրանց Ֆէրդինանտ Արշիդուքսը։

ԲՐԻՍԹԻՒԼԻԱ. Նոպէլի Խաղաղութեան Մրցանակը պիտի տրուի իտալական Խաղաղասիրաց ընկերութեան նախագահ Մ. Մոնէդայի և Մ. Լուի Ռընոյի։ Տարբաբանութեան Նոպէլեան մրցանակը պիտի տրուի Պերլինի երկրագործական համալսարանի բրօֆէսէօր Մ. Պիւխնէրի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիական Երեսփ. Ժողովը այսօր ստուար մեծամասնութեամբ քուէարկեց աւստրիամաճառ համաձայնութեան մասին օրինագիծը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Կլոպ կը հերքէ գերման թերթի մը այն լուրը թէ հաւանական է որ սիրալիր համաձայնութիւն մը կնքուի Մ. Նահանգաց և Գերմանիոյ միջև։ Գերմանիոյ և Մ. Նահանգաց միջև կնքուելիք առեւտրական դաշնագրին համար դեռ ո՛և է կարգադրութիւն չէ եղած։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆէրտինանտ իշխան հոս ժամանեց։

ԼՈՆՏՈՆ.— Այսօր Կլակոյի մէջ ծովի իջուցուեցաւ աւստրիական ամենամեծ անդրատլանտեան շոգենաւը, Մարք Ուաշինկդրն, որ պիտի սկսի բանել Մարտին, պիտի հանդիպի Բագրաս և Բալէրմօ, և Թրիէսդէէն Նիւ Եորք պիտի կընայ երթալ 14 օրէն։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրանսիսկեանպար կը պաշտպանէ Զօր. Սդէօսէլը և միւս ամբաստանեալ զօրավարները Բոդ Արթուրի անձնասրութեան խնդրին մէջ 123 վկայ կոչուած է դատավարութեան որոց մէջ է Զօր. Քուրոքադքին։ Դատը այսօր սկսաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Ֆալիէռի վիճակը կը բարւոքի, եւ պիտի կրնայ մէկ քանի օրէն վերսկսիլ գործերուն։

ՌԷՃԻՕ.— Երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան հոս եւ շրջակայքը, և ժողովուրդը սարափելով, բացուեցայ սկսաւ բնակիլ։

ՇՆԱՑՏԷՄԻԻ.—Այսօր երկաթուղիի արկած մը պատահեցաւ Բոզէն-Բրոյց գծին վրայ, 10—15 հոգի վիրաւորուեցան թեթեւապէս։ Մանրամասնութիւն չկայ։

— Նիւ Եորքէն եկած լուրերը այնքան աղէկ չեն, ոսկիի վրայ պարգեւը 2¾է, և Նախագահին բացման ճառին մէջ ծանուցեալ ելմտական ծրագիրները մտահոգութիւն կը պատճառեն հրապարակին։ Բարիզի մէջ այս պատճառներով հրապարակը տկար էր։ Ֆրանսական Ռանդը ինկաւ 96.15ի, և օտար թուղթերը զգալի կորուստներ ունեցան, մասնաւորաբար ռուսականները։ Ռիօ Թինտօ ինկաւ 1668ի, պղինձ՝ 61.15, Պալիա Դարա Այբն՝ 440։ Անգլ. կապարը քիչ մը բարձրացումով եկաւ 15.5ի, 15էն, և սպանիականը՝ 14.10էն եկաւ 14.12ի։ Շատ մեծ կորուստ ունեցաւ Տէ Պէէրս, որ փակուեցաւ 418ի։ Լոնտոնի մէջ կատարուեցաւ հանքային թուղթերու հաշուեյարդարութիւնը. ոսկիները չատ բարձր էր, որով վաճառականներ եղան և գիները չատ ինկան։ Ամերիկեան թուղթերը ¾ կէտ կորուսին, Նիւ Եորքէն եկած անմպատ լուրերուն հետեւանքով։ Պանքայէ դուրս զեղչի սակ՝ 5.75%։

— Տէ Պէէրս մեծապէս ինկաւ այն լուրին վրայ թէ 12 չիլին միայն չահաբաժին պիտի տրուի առ հաչիւ։

ԼԻՎԼԻՒԼ.— Նիւ Եորքէն կը հեռագրուի թէ երկրագործական դիւանը 11,700,000 հակ կը գնահատէ բամբակի այս տարուան բերքը, մինչ անցեալ տարի 12,500,000 հակ էր։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

28/11 Դեկտեմբեր 1907

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.		101 36½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	101 34½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.38
» էն վար գինը	»	101 31½

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	161 75
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	161 87
Երէկուան էն բարձր գինը	»	162 —
» էն վար գինը	»	161 50

Միտիլիի Պանքա		5 20
Սելանիկի »	ֆր.	136 .—
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	38 —
» Օրտինէա	»	31 —
Շերքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	44.—
Շերքէթը Խայրիէի Համիտիէ	Օ.Ո.	4.40
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8 10
Ժիւխսանա Թրամվայ	»	3 65
» պարտաթուղթ	ֆր.	460 ք.ք.
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	328.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	15 90
Իզմիրի քարափ	»	592 —
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.17
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	427.—
Թրանսվալ		46 50

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	237.—
Պանք Նատ. Կրէտ.	»	416.—
» » » Նոր Օ.Ո.		4 05
Լաւրիոն	ֆր.	63 —

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. ֆր.
Ֆրանսական ոսկի	87.12
Անգլիական ոսկի	110 03
Բոլ	91 10
Մէճիտիէ արծաթ	108 02

«ՄԱՆԶՈՒՄԻՒ» ԹԻՐԹՈՆԸ
ԳՐԵՑ
ԳԱՍԱՎԻԼ ՅԸ ՄՕՆԹԷՍԻԷՆ

— 109 —
ՔԱՐԿՄԱՆԵՑ
ԴԱՆԹՈ

Վ Ա Յ Ր Ա Գ Կ Ի Ն Ը

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԻԼԻԱՆԱՏԷՐ ՄԱՐԴԸ

Ա.

Ալպէր իր յաճախած ընկերութիւններուն մէջ երբեք չէր տեսած այս եռիսասարդը, նորեկ մը ըլլալու էր ան բարիզեան կեանքին մէջ։

— Եղբօրորդիս, Պ. Միլլ, ներկայացուց անծանօթը։

— Պարոն կոմս ինքզինքս շատ ուրախ կը զգամ ձեզի հետ ծանօթանալուս համար։

— Ես ալ փոխադարձաբար։

Աճապարեց հրաժեշտ առնելու իր օթեակը երթալու համար։ Ներկայացումը կը սկսէր։ Միմի պնդեց որ քովը մնայ, որովհետեւ առաջին սրահին մէջ դեր չունէր։

Ուրիշ ատեն ուրախութեամբ կ'ընդունէր այս առաջարկը սակայն այսօր մտահոգ էր, ժամ առաջ կը սպասէր ազդարարութեան մը, անծանօթ նամակագրին կողմէ։

Երկրորդ պարը վերջացած էր երբ սպասաւոր մը եկաւ Ալպէրի ըսելու թէ Օր. Սիլվի չկրնալով գալ, իր կողմէ ղրկած էր իր բարեկամը պարոն Շամպրի, և կը յուսար թէ անոր հետ չուտ կը կարգադրուէր ամէն բան։

Թակարգ մը, մտածեց Ալպէր, սակայն անվեհեր հետեւեցաւ սպասաւորին որ Թատրոնին մօտակայ ճաշարաններէն մէկուն մտահանեցաւ առաջնորդեց դինքը։

Հոն մարդ մը մտածկոտ դէմքով լրագիր մը կը կարդար։ Ալպէրը տեսնելով,

— Հրամմեցէ՛ք, պարոն կոմս, հանգիստ ըրէք։

— Շնորհակալ եմ, պարոն, սակայն կրնայի գիտնալ թէ որո՞ւ հետ խօսելու պատիւը ունիմ։

— Ինչ միթէ Սիլվի չէ գրած ձեզի, պարոն Շամպրի, որուն եղբօրորդին սպասնցիք դուք ասկէ երկու տարի առաջ, և որ այսօր հատուցում կը պահանջէ ձեզմէ...

— Ներողութիւն, եթէ ձեզ կ'ընդմիջեմ, բայց տրամադիր չեմ պզտիկ տղոց յատուկ հէգեաթներ մտիկ ընելու, ապա թէ ոչ Շէքսպիր ամէնէն լաւ հէգեաթապատումն է, և դուք թոյլ չտուիք որ մինչեւ վերջը տեսնեմ, մնաք բարով։

— Ո՛չ, պարոն, անկարելի է որ մեկնիք առանց այս խնդիրը կարգադրելու...

Ալպէրի անանկ եկաւ որ այս ձայնը խմացած էր... այո, նոյն իսկ շատ մօտ աեւնները խմացած էր...

— Արդէն մեր պահանջը մեծ բան մը չէ, յարեց Շամպրի ողորմելի գումա...

— Պարոնը այս մասնագիտութիւնը երկա՞ր ատենէ ի գործ կը դնէ...

— Ո՛չ պարագաներուն բերումով, դուք սպանեցիք եղբօրորդիս որ փայլուն ապագայ մը ունէր, եթէ այսօր անիկա ապրէր տարեկան յիսուն հազար ֆրանքնոց մէկը պիտի ըլլար, ատոր փոխարէն ինչ է ձենէ պահանջածս... ջնջին ողորմելի գումար մը։

— Շատ տղայ էք, կեղծ Պարոն Շամպրի, եթէ կը կարծէք որ այդ ենթադրեալ հաշիւներով պիտի յաջողիք սու մը անգամ կորզել ինձմէ։ Նախ ես Շամպրիի հետ ոչ է թշնամական յարաբերութիւն չեմ ունեցած...

— կը սէք Պարոն, ես ունիմ անոր ապացոյցը, եթէ կուզէք պատրաստ եմ ձեզի հաւաստելու, միտիպէք որ ոստիկանութիւնը մինչմուխ ըլլայ այս այս գործին... Ինչո՞ւ կը մոռնաք դիակը զոր թաղած էք այն ծառին տակ ուր ձեր և ձեր սիրուհիին անունները փորուած են զիրար գրկած...

Ալպէր զգաց որ խուսափումի ճամբայ չկար...

— Պարոն ինչ կը պահանջէք...

— Ինչպէս ըսի չատ ճղճիմ գումար մը... Յորս հարիւր հազար ֆրանք միայն... կարծեմ նոյէներու դարաւոր ազնուական անունը ասկէ աւելի մեծ զոհողութիւններու արժանի է...

— Պարոն ասիկա իմ կործանումս է, վստահ եղէք որ անկարող եմ այսպիսի գումար մը տալ...

— Սկզբունքով չեմ յօժարիր անկարգութիւն ընել այսպիսի ինդիրներու մէջ, այդ գումարը պիտի ծառայէ այրի մը միսիթարելու...

— Պարոն ձեր խեղկատակութիւնը սահման չունի, Պարոն Շամպրի ամուսնացած չէր...

— Ո՞վ ըսաւ որ ամուսնացած էր, այրին Շամպրիի մայրն է միայն...

Ազատելիք ճամբայ չկար, կոմս չորս հարիւր հազար ֆր.ը վճարելու էր և կամ ոստիկաններու հետ գործ ունենալու էր...

— Պարոն դարձեալ կը կրկնեմ թէ անկարելի է գոհացում տալ ձեր առաջարկին...

— Այն ատեն խնդիրը ուրիշ կերպով կը լուծուի... կը մնամարտինք...

— Շատ լաւ, կը հաւանիմ, երբ պիտի ընդունիմ ձեր վկաները։

— Վաղը առտու ժամը 9ին

Յաջորդ օրը, Ալպէր իր երկու վկաներով և վիրաբոյժով մը կանուխ ներկայ էր անտառակը, Շամպրի հասաւ, խրոխտ և վէս։

— Մինչեւ մահ պիտի մենամարտինք... Վկաները ուզեցին բարեխօսել Շամպրի անդառնալի մնաց իր որոշումին մէջ։

Կէս ժամ ետք, կառք մը տուն փոխադրեց հոգեւարք մը։

Այս հոգեւարքը Շամպրին էր, սակայն մենամարտին ամէնէն տաք միջոցին Ալպէր ճանչցած էր զայն երբ անոր կեղծամը ինկած էր...

Միմիի եղբօրորդին էր...

Ալպէր մեծ փորձառութիւն մը ստացաւ այս դասէն որ իրեն քիչ մնաց չորս հարիւր հազար ֆրանք կամ կեանքը պիտի պիտի արժէր... այն է երբեք չվստահիլ կիներուն... մանաւանդ խարտեաշներուն...,

Միմի իրեն այս խաղը խաղցած էր... որուն դինովութեանը պատճառ մը մէջ յայտնած էր ամէն բան։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԼԱՐԴԱՆ

ԽԱՑԱԼ

Պէյոզլընտա Թագսիմէ վագը էբթալօթօս կաղինսօրնտա խայալի Աչզբաղի էֆ. Մարիֆէթիյէ պու կիճէ սաաթ 3տէ նէվուսուլ խայալ լուսիյաթը, մուֆասսալ օյուն բէրտէ 5։

Գարակէօզիւն Թարաֆընտան մուզիք գանթօլար վէ էնվար այագ օյունլարը։

Բէրտէ աչըլմազտան էվվէլ վէ բէրտէ արալարընտա մէչհուր քէմանի էտհէմ էֆ.նին ալթը քիչիտէն միւրէքքէպ միւքէմմէլ ինճէ սաղ իճբար ահէնկ էյլէյէճէք տիր։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԸՆԹԱՑՔ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ Տարբ. Ա. Բ. տարի. յօրինեց Զ. Թորոսեան, կը պարունակէ բուարկուքիւն, չորս գործող., հասարակ և տասնորդական կոտորակ, երկրաչափական գլխաւոր ձեւեր և պարզ ծանօթութիւններ, 54 չափեկան պատկերներ ու ձեւեր։ Ամէն հարիւր հիմնուած է օսմանեան չափերու եւ դրամներու վրայ։ Ուսուցումը լիովին բացատրուած է գործին սիկզբը, որով ամէն ծնողէ ալ կրնայ դիւրութեամբ տրվեցնել իր զաւկին։

Պատ. Տնօրէնը գրատուները դիմելով օրինակ մը ձրի կ'առնէն. գաւառի գրավաճառը և տնօրէնը 50 փարայի բօսքի փուլ ղրկելու են իր ծախքը։ Դինն է 4½, և ղեղչը 30 առ %։

Վ. Ց. Ցակոբեան ԱՆԴՂ-ՀԱՑ բառգիրք Ա. տիպ նեիր թուղթով, փոխան 1 ոսկիի, բացառաբար կը ղրկուի 50 ՂՈՒՐՈՒՇԻ, ԱՆԿՈՐՈՒՍՏ և ուզուած տեղը։

ԸՆԹԱՑՔ ԸՆԹԵՐՑ. դպրոցի գիրք, սոյն հեղինակին 6 մաս. 2ը մանկապարտէզի և 4ը նախակրթարանի, պատկերազարդ մեծ զեղչով։

ԲԱՆԴԻՐԲ ՀԱՑ-ԴՂ. Ե. Տէմրճիպաշեան գին 15, փառակազմ 17.5։

Անփոփոխ և փութով ստանալու համար աս գիրքերը, դիմել ուղղակի կեդրոնատեղին Զ. Թորոսեան գրավաճառ., Պանիկ գարու, Բասիմ փաշա խան Կ. Պոլիս։ 7—15

ԽԱՐՈՅԹԷ ՆԷԶԱՐԷԹԸ

ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Տարբէի ճէլիլէի Խարիճկէ գավասլարընա իսալ իթիբիրիէճէք օլան գաբօթլարը իրաէ օլընճանգ Նիմունէյէ Թէվֆիգէնն պիճիճիէ մալզէմէսի միւթէահիւտ պիտ օլմագ իւզրէ իսալի միւնագասայա վագ օլունարընտան, վէ Նիհայէթ չէնրը քեանունը էվվէլին 4ինճի սալը կիւնիւ սաաթ 10տա իհալէի գաթիյէսի իճրա գրլընճաղընտան, իմալ վէ իթայա Թալիպ օլանլարընը՝ բազար վէ չարչէնպիտէն մասատա հէր կիւն տարբէի միւշարէլէյհատա միւթէշէքքիւլ իտարէ գօմիսիօնրնա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

27 Թըշրինը սանի 323 3—1

ՄԱԼԻԹՃ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Միւզայէտ միւտէթէլէրի էվվէլճէ իլան գելընան Խիւսավէնտիկեար վիլայէթի տախիլինտէ Բաղարքէոյ վէ Էտրէմիտ գազալարընընն սալը հալ զէյթուն աչարը միւզայէտ միւտէթի՝ Թըշրինը սանինին 15ինտէն վէ Կէվէլիք վէ Մուտանիա գազալարընընն զէյթուն աչարը միւզայէտ միւտէթէլէրի տախի չէնրը մէգքիրը 20սինտէն վէ Պրուսա գազասընընն զէյթուն աչարը միւզայէտ միւտէթի տախի չէնրը մէգքիրընն Ղսինտէն իթիպարէն 15 կիւն Թէմտիտ իտիմիշ վէ Նիզամէն մուայյէն օլան միւտէթէլէր զարֆընտա իհալէի գաթիյէսինին իճրաը մուգարրէր պուլունմաւ օլմաղա, պունան Թալիպ օլանլարընն մահալլէրինէ վէ եսխատ Մալիյէ խաղնէի ճէլիլէսինտէ Աչար վէ Բուսսէմաթ իտարէի ուսմուիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

24 Թըշրինը սանի 323

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

ԵՒ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՈՒՇԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Առաջին այցելութիւնը ԶՐԻ է

Ծննդական և աբրոթիտեան գործարաններու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկ

ՏՕԿԹՕՐ
ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

գիտակցութեան վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային, հիմնապէս կը բժշկէ աբրոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակ հիւանդներ, և մանաւանդ գժուարամիզութիւնը։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բաց ի կիրակի օրէն։ Կը գտնուի Պանիճ-Գարու շահարավանատ. Հանի Պէքիրի անկիւնը թիւ. 18, Մէհմատբեգեան-Պիանիի Դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի 50—30

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԱՎԱՃԱՌ

Տարիներէ ի վեր ծանօթ է Թօփալեան խանի

ԳՐԻԳՈՐ Էֆ. ԷՐՄԷՆԵԱՆԻ
ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

այս անգամ պատրաստած է ձմեռուան յատուկ կերպանոցէն չիք և տակուն հագուստներ, ինչպէս նաև

ԲԱԼԹՕՆԵՐ,

ՄԵԾԻ ԵՒ ՏՂՈՒ ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ

մաթռօզներ, բառարսիներ են. ևն.

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԳԻՒԲԱՄԱՏՈՒՅԹԵԼԻ
ԳԻՆԸ ՈՐՈՇ Է ԹԻԼԸ Ձ ՂՐՈՒՇ

Սուլթան Համամ, Թօփալեան խան
Թիւ 34 42—5

ԳՈՒՄԳԱԲՈՒ

ԱՍՕՄՓԻՍՕՆԻԱՔ ՍԷՕՌԵՐՈՒ ԴԱՐՄԱՆԱՑՈՒՆԸ

Գումգաբու Դաղղ. Ասօմփսիօնիաք սէօռերու դպրոցը հիւանդ տղայոց յատուկ դարմանատուն մը բացուած է։

Բշ. և Ուր. օրերը կէս օրէ վերջ ժամը 1—4 (Ը. Ե.), հիւանդ աղջիկներ կը դարմանուին։

Եշ. օրերը մինչ կէս օր աղքատ հիւանդ տղայք ձրիաբար կը դարմանուին։

20—7

ՄԻԱՅՆ ԵՐԵՔ ՇԱԲԱԹԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՉ

Պոլիս, Սուլթան Համամի պողոտայի վրայ թիւ 3 ՅԵՐՄԱԿ ԳԱՄԵԼԻՊԻ վաճառատունը 40 տարիներէ ի վեր իր յաճախորդներէն տեսած ընդունելութեան վրայ, այս անգամ Նուրոպա խել մը ապրանք ապպրած ըլլալով, իր յարգոյ յաճախորդներուն ծանուցութիւն մը բրած և միմիայն երեք շաբաթի յատուկ ըլլալու համար վաճառատան մէջ գտնուած սեւ և գունաւոր բուրդէ կերպասները և ֆանէլայի պէս գտնուած ապրանքները 100ին 30 և 40 դեղչով ի վաճառ հանած է։ 8—4

ԹՈԹՈՎ ՆԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Բեռա, Մեծ փողոց, Բուսկիլի խան, Ա. յարկ թիւ 2

Կը դարմանուին խօսելու գործարանին ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, — ինչպէս թոթովում, զայրանութիւն, ունգախօսութիւն (խրմրմր), դատարանութիւն, կնաձայնութիւն, շրթնային ու լեզուային անկանոնութիւն։

Հիւանդ կ'ընդունուի ամէն օր, կէս օրէն եսէ, ժամը 1էն 4½ (Ը. Ե.)։

10—8

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ ԵՆ, Սկիւտարի, Ալշամբզ, Բարմարլըք պագալ փողոց 1600 կանգուն տարածութեամբ պարտէզին մէջ իրարու կից երկու տուն երկայրկ, 4ական սենեակով, ընդարձակ պարտէզով, ջրհորով և ջրամբարով։ Տարեկան 36-40 ոսկի վարձք կը բերեն։ Վերջին գին՝ երկուքը 400 ոսկի։ Դիմել Մանգումեի ծանուցմանց գործակալութեան։

ԾԱԽՈՒ Է, Կեսարիոյ էֆքէրէ գիւղին մէջ, Զարյը ճամտէսի, հանգուցեալ Պօսի օղլու հաճի Մաճէսի սեփական տունին և սակի խանութին կէս բաժինը։ Դիմել, Պոլիս, Ներքին մաքսատան մէջ, յանձնակատար Մեսրոպ աղա Տէր Յակոբեանի։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սամսթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյս վագֆէն Լանկա, Բեսթիպ Բասէյ թաղ Սեփէթճի փողոց 20 թիւ տան կէս բաժինը Ս. Եկեղեցւոյս մահլիւլ մնացած ըլլալով. Թաղ. Խորհուրդս այս տան միւս կէս բաժնին հետ առուրդի դրած է ամբողջովին։ Թէ՛ Ս. Եկեղեցւոյս մահլիւլ մնացած կէս տունը և թէ ամբողջովին գնել փափաքողք կը հրաւիրուին ներկայանալ ի Թաղական Խորհրդարանս ամէն առաւօտ թուականէս մինչեւ մէկ ամիս ի ժամ 3—5։

4—5 (Կնիկ)

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐ

Սամսթիոյ կայարանին մօտ ծովեզերեայ նորակառոյց երկու տուներ, որոնք 6 մէթր քարափով մը պատսպարուած են ծովուն դէմ, իւրաքանչիւրը չորսական սենեակ ունին, որոնց ստորնայարկերը պէտք եղած ատեն կրնան գործածուիլ. նոյնպէս ծովախցեաց և լայն քարափով կաղինս մը զատ զատ և կամ միասնաբար վարձու պիտի տրուին։

Իսկ աճապարանօք ծախու հանուած են, նոյն տուներուն մօտակը գտնուած և ամսական 160 ղրշ. վարձքով երկու տուն, և 180 ղրշ. վարձքով ուրիշ երկու տուն չորսական սենեակներով, որոնք ամէնը չորս տուն, իրենց ներքեւ գըտնուած մակուկարաններով։ Դիմել փափաքողներուն կը յանձնարարուի դիմել իսմբագրատունս և կամ Սուլթան Պայազիտ Աֆիֆապ ընթերցարանը թէլլալ Հասան պէյի։

ԵՐԿԱԹԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ղալաթիա Մահմութիւի ճաստէսի թիւ 44

Շինութեանց ինչպէս նաև առանին գործածութեան պէտքերու յատուկ առարկաներ, կղպանքներ. մսի մեքենաներ, պարտէզի մկրատ, ջրհան և անոնց գործադրութեան համար կաղ Մօթէօռներ, ինչպէս նաև Ամերիկեան Մից Վայս համբաւաւոր գործատան (fabrique) ծովային մեքենաներու, և ատաղձագործի ու երկաթագործի սեփական գործիքներու հայթայթման համար ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Ղալաթիա, Մահմութիւի ճաստէսի, թիւ 44, Լեւոն էֆ. Կիւմիւշէրտանի վաճառատունը, ուր առանց ոակարկութեան կը ծախուին վերոնշեալ առարկաները և ապսպրանքներ ալ կ'ընդունուին և կը հայթայթուին փոխով և խիստ դիւրամատչելի գիներով։ Ապահովելու համար անգամ մը միայն նոյն վաճառատունը դիմել բաւական պիտի ըլլայ։ 20 13

ՏՕՔԹ. ԻԶԶԷԹ ՔԷԱՄԻԼ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՄԱՐԹՑԻՆ ԵՒ ԱՓԻՈՆԻԳԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ցիչեալ բժիշկը որ մարթային և ափրոտիդեան հիւանդութեանց իր մասնագէտ ծանօթ է արդէն, այս անգամ բժշկական վերջին կասարելագործեալ մէթոտներուն համաձայն կը դարմանէ բոլոր մարթային հիւանդութիւնն վարակոտները, ինչպէս նաև քիչ ժամանակի մէջ և կատարեալ ճարտարութեամբ ու անգամ մըն ալ չկ'կնուելու պայմանաւ կը դարմանէ ջերմա Դիզութեան ամէն տեսակները։

Ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 8էն մինչեւ 10½ կը գտնուի Պաղչէ-Գարու Համիտիյէ Սիպիլի դիմացը Աբիկ Լութիֆեան էֆ.ի դեղարանը։ 5—10

ԲԱՐՈՅԱԼԻՑ ԳԻՐՔԵՐ

«Գրասէնէն հիսէ» 10 ղրշ., «Միւլանդաթը ախլագիյէ 6 ղրշ., 5 օրինակէն աւելին համար % 20, 40էն աւելին՝ % 40, 200էն աւելին % 50 զեղչ։ Մանկապարտէզներու և ամանորի առթիւ նուէրի համար ոսկեզօծ սիրուն ռատաւորի մը համար 20 փարա։ Ուրիշ այլեալ գիրքերու յանձնարարութեանց ու առևտրական թուղթերու ու նաև զանազան գրքերու մաքուր և ածան տպագրութեան համար պէտք է դիմել Կ. Պոլիս Ամերիգան խան, Կ. Մ. Տատրեանի։ Յանձնարարութիւնք բացարձակապէս կանխիկ։ 5—10

Ա Հ Ա Ռ Ա Ջ Ո Ւ Կ Գ Ի Ր Ք Ի Մ Ը
ՈՐՈՒՆ ԱՃՆՊԱՏԱՌ ՊԼԷՏԲ ՈՒՆԻՐԲ

ՁՈՐԵՔԼԵԶՈՒԵԱՆ ԽՕՍԱՆՑՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ—ԳԱԼԱԼԻԵՐԷՆ—ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ—ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ

Զ. Տ. Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

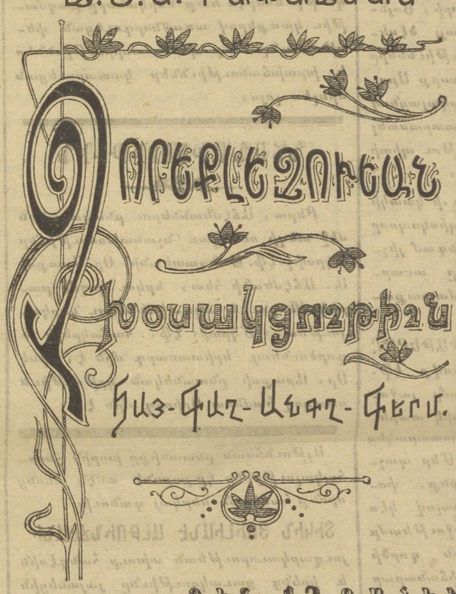

Սոյն կարեւոր գիրքին շնորհիւ կարելի է քիչ ժամանակի մէջ սահուն կերպով խօսիլ և Թրթռկիլ վերոյիշեալ լեզուներով։

Զորեքլեզուեան խօսակցութիւնը անհրաժեշտ է ոչ միայն ամէն դպրոցականներու, ըլլան արական, ըլլան իգական սեռէ, այլ և բոլոր չափահասներու և գործի մարդոց համար, որովհետեւ իր մէջ կը պարունակէ բոլոր կարեւոր խօսակցութիւններն առեւտուրի մէջ, այցելութեանց, ճամբորդութեանց ժամանակ, այլ և այլ արհեստաւորաց հետ, և այլն, և այլն։

Ի մի բան Զորեքլեզուեանն այնքան պէտքի գիրք մրն է որ անհրաժեշտ է որ ամէն ուսեալ և չափահաս անձ, վաճառական, դասատու, գրագիր, և այլն հատ մը ունենայ գրպանը։ Գին 12 դահեկան։

ԳԻՆ 12 ԴԱՀԵԿԱՆ

Կը վաճառուի Պոլսոյ կողմ բոլոր գրավաճառաց քով, Ղալաթիա՝ Նախկին Վրոյրի Թրթռվաճառանոցը, Բերա՝ Վայսի քով, Գոն Մարշէն, Կալաթա Սարայի դէմի և Սալանտիսի քովի լրագրավաճառաց քով։

ԱՐՏԱՔՈՑ ԿԱՐԳԻ ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՈՆ

ՊԱՀՉԷ-ԳԱԲՈՒ ՍԷԼԱՆԻԿԻ ՊՕՆ ՄԱՐՇԷԻ ԿԻՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Այս վաճառատունը քովը գտնուած մեծաքանակ մթերքը ձեռքէ հանելու համար իսկական լիքիտասիօնի մը ձեռնարկած է։ Ապրանքներու տեսակին համար % 50, % 40, % 30 զեղչուած են գիները, որոնք ապրանքներու վրայ նշանակուած են։ Ահա այդ ապրանքներէն գլխաւորները։

Անգլիական Թիֆթիկ արանց, կանանց և տղայոց համար ֆանելաներ, բանուած և պարզ ընտիր կտաւէ չապիկներ, հովմոնցներ արանց և կանանց, ձուլածոյ սպաներ, ընտիր բրդեայ ֆանելաներ արանց և կանանց բիքէ և զէֆիր չապիկներ, դրամապանակներ և ծխասուփեր, ձեռքի պզտիկ պայուսակներ, մետաքսեայ քաղմիրէ և բազմաթիւ կիսազգեստներու տեսակներ, արտաքոյ կարգի նուրբ և ճաշակաւոր փողկապներ։ Կանանց յատուկ ձերմակեղէն, արանց և կանանց գուլպաներ, սուրճի և սեղանի սպասներ ինչպէս նաև գաւաթներ, և ուրիշ այլազան և ճաշակաւոր առարկաներ։ 18—5

HUILE DE HOGG de FOIES FRAIS de MORUE

ՌՕԼ ՊՕՍԲՐԻ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 13, ԲԱԼԻՈՂ

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
Թ. Բ. ՀՕԿԻ
ՄՕՐԻՒ ԶԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂԸ

Միակ գործարանն է որ կ'կարչաւորէ անարատ, ազդու և դիւրամարս իւղ մը, ամէն երկիրներու բժշկական մարմնոցն կողմէ գտնահատուած։

Կը ծախսի դեղի բոլոր մթերանոցներուն և դեղարաններուն մէջ։ 50—12

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼԵԱՆՆԻ
ԳՕՆԹՈՒԱՆ Պ. Է.

ՀԱՃԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ՀԱԳԴԷՑԻ ԵՒ ԻԷՐԻՄԻ ԽԱՑԵՂԱՆԷ

Եւրոպէն ներածուած խայծդանի ցուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայծդանը, որ Ճուենստանի Արուեստից Ցուցահանդէսէն արժանիքի արծաթ չքանչանի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնաւ ստամոքսը չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Խորասանեան էֆէնտիի։ Այս խայծդանը եթէ սուրճի դգալով մը խմուելիք ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգի տարափոխիկ հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Արագապէս կը բուժէ հաղը, հարբուխը, կուրծքի իջուածքները, պրոնշիթը գժուարաշնչութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, մորթի հիւանդութիւններ և ծննդեան գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախսի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներուն մէջ։ Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 դահեկան։